

DIALOGAS

2013 m. spalio 17 d.

ISSN 1392-1916

Nr. 38 (1057). Kaina 3,70 Lt

NEPRIKLAUSOMAS SAVAITRAŠTIS

Dvidešimt antrieji leidybos metai

Kieno tas atspindys egzaminų veidrodyje?

„Išmanantieji, ką rodo arba slepia Lietuvos abiturientams organizuojami valstybiniai egzaminai, sako, kad visokie egzaminų tipų ir vertinimų keitimai pastaraisiais metais yra ne kas kita, o švietimo klerkų kūrybiškai įforminti siekiai nuo politikų ir visuomenės nuslėpti tikrąją padėtį, t. y. neparodyti, kad metai iš metų mūsų jaunuomenės žinios prastėja...“ – svarsto „Dialogo“ vyriausioji redaktorė Elena Tervidyte.

POŽIŪRIS

3 p.

Reikalaujame asmeninės atsakomybės!

Grupė Seimo opozicijos narių oficialiu raštu kreipėsi į švietimo ir mokslo ministrą D.Pavalkį. Parlamentarai reikalauja, kad 2013-ųjų lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzamino pakeitimus inicijuotų politikai ir jų deleguoti atstovai prisiimtų asmeninę atsakomybę už antikonstitucinėmis pripažintas pataisas ir atsistatydintų iš einamų pareigų.

AKTUALU

3 p.

Kas laukia šalies mokyklų kitais metais

AKTUALU

4 p.

Apie realybės prigimtį

Alberto Einsteino ir Rabindranato Tagorės pašnekesys 1930 m.

IŠ KITO KRANTO

5 p.

- Kas trukdo pakeisti savo elgesį?
- Paauglius gelbsti trys valandos dėmesio

TYRIMAI

6 p.

Kai žmogus žmogui – vilkas

POŽIŪRIS

7 p.

10 keisčiausių pasaulio mokyklų

10 didžiausių pasaulio miestų, 10 turtingiausių pasaulio žmonių, 10 gražiausių pasaulio vietų...

Į šį dešimtuką rinkinį įtraukime ir 10 keisčiausių pasaulio mokyklų.

Susipažinkime:

- Mokykla po žeme
- Mokykla be drausmės
- Klajojanti mokykla
- Bendros kalbos paieškų mokykla
- Malonaus bendravimo mokykla
- Pasaulio pažinimo muzikuojant mokykla
- Atvykėlių mokykla
- Plaukiojanti mokykla
- Atvirų erdvių mokykla
- Nuotykių mokykla

8-9 p.

■ Beveik pusė – 41 proc. – Lietuvos moksleivių turi elgesio ir emocijų sutrikimų, atliktais tyrimais remdamasis teigia žinomas vaikų psichiatras Dainius Pūras.

O iš labai skurdžių šalių grįžę organizacijos „Gelbėkit vaikus“ savanoriai – ir ne tik jie – neatsistebi ten gyvenančių vaikų optimizmu, noru mokytis.

Štai Rūtos Mikelkevičiūtės iš Zambijos parsivežti išpūdžiai: „Patyrimai tie-

siog netelpa galvoje, bet vienas labiausiai įstrigusių – išauklėti vaikai. Mane pribloškė geležinė tvarka mokykloje. Įsivaizduokite, mokyklos klasė. 45 vaikai nuo 6 iki 8 metų. Atrodytų, jų neįmanoma suvaldyti. Kad juos sudrausmintum, rodos, prireiks lazdos. Bet užtenka vieno smulktės mokytojos žodžio ir mokiniai susėda ant žemės, kai kurie – ant rąstų. Nei suolų, nei sąsiuvinų, nei pieštukų. Visų akys įsmeigtos

į mokytoją ir į lentą. Nė vieno nuobodus žvilgsnio, kalbėjimosi tarpusavy ar kaprizo. Kiekvienas tikisi, kad jį pakvies prie lentos. Tokios pagarbos mokytojui Lietuvoje reikia dar paieškoti.“

Kodėl ekonominė gerovė gimdo daugiau emocijų, psichologinių problemų negu nepritekliai? Regis, turėtų būti atvirkščiai...

ET

Nuotraukoje – pakistaniečių mergaitė.

Profesinės sąjungos: valdžios pozicija veda prie konflikto

„Dabartinė valdžios pozicija veda prie konfliktinės 2007–2008 m. situacijos, kuri tuomet peraugo į ilgalaikius mokytojų streikus“, – teigia bendradarbiavimo sutarties su valdančiosiomis partijomis saistomi profesinių sąjungų lyderiai.

Griežtų vertinimų nepagailėjo

Kai dvi šalies pedagogams atstovaujančios profesinės sąjungos prieš Seimo rinkimus su socialdemokratais pasirašė bendradarbiavimo sutartį, būta įvairių nuogastavimų. Bene labiausiai baimintis, kad socialdemokratų pergalės rinkimuose atveju sutartis apribos profesinių sąjungų galimybes viešai kritikuoti švietimo darbuotojams nepalankius valdžios sprendimus bei jų projektus.

Nuogastauti, atrodo, nevertėjo – Lietuvos švietimo įstaigų profesinė sąjunga (LŠIPS) ir Lietuvos švietimo profesinė sąjunga (LŠPS) antradienį (10 15) išplatino griežtų vertinimų Vyriausybės sprendimams negailintį pareiškimą, kuriame įspėjo, kad dabartinė valdžios pozicija veda prie konfliktinės 2007–2008 m. situacijos, kuri tuomet peraugo į ilgalaikius mokytojų streikus.

Labiausiai minėtų profesinių sąjungų netenkina visus kitų metų šalies finansus reguliuosiančių Vietos savivaldos bei Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymų pakeitimo projektai. „Minėti teisės aktai, jei siūlomas jų redakcijas patvirtins Seimas, taps žalingi visai Lietuvos švietimo sis-

temai, nes švietimo įstaigų išlaikymo funkcijos priskyrimas prie savivaldybių savarankiškų funkcijų, galimybė naudoti mokinio krepšelio lėšas ne tik ugdymo, bet ir labai abstrakčioms švietimo reikmėms finansuoti turės neigiamos įtakos moksleivių ugdymo kokybei, švietimo įstaigų tinklo funkcionalumui ir pedagogų darbo užmokesčiui“, – teigia LŠPS pirmininkas A.Jurgelevičius ir LŠIPS pirmininkas E.Jesinas.

Abu profesinių sąjungų lyderiai tikina, kad Lietuvos pedagogų darbo užmokestis pagal Europos Komisijos pateiktą ataskaitą santykinai yra vienas mažiausių Europos Sąjungoje, o dabartinės valdžios siūlomi pakeitimai švietimo sistemą grasina nustumti daugiau nei dešimtmečiu atgal, kai dalis savivaldybių, paskendusios skolo, po kelis mėnesius nemokėjo atlyginių mų švietimo darbuotojams.

Nukelta į 2 p. ►

„Saulės gojus“ – po šiaudiniu stogu

Vilniaus pakraštyje įsikūrusiai privačiai mokyklai-darželiui „Saulės gojus“ šis ruduo yra ypatingas, mat čia duris atvėrė naujas, modernus, pirmasis Lietuvoje šiaudinis mokyklos korpusas.

Projektuoti šiaudinį statinį mokyklos vadovybė paskatino tai, jog tokie pastatai yra itin šilti, ilgaamžiai, turi puikias akustines savybes bei sveiką vidaus mikroklimatą. Beje, šiaudai yra vietinė, natūrali antrinė žaliava – būtent tai, ko ir ieškojo draugiškus aplinkai sprendimus siekianti priimti „Saulės gojaus“ bendruomenė.

Pirmoji šiaudinė mokykla tapo ir tikra švietimo įstaiga natūralių statybų klausimu – apie šiaudinius pastatus daugiau sužinojo ne tik mažieji moksleiviai, bet ir jų tėvai, kurie ėmė intensyviai domėtis tokių namų statybos galimybėmis.

Siekiant skatinti alternatyvios statybos plėtrą bei atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimą, lapkričio 10 d. „Saulės gojaus“ mokykloje žadama organizuoti atvirų durų dieną, kurios metu bus pristatomas naujasis pastatas bei jame naudoti elementai. Renginyje taip pat žada dalyvauti minėtų ekologiškų medžiagų gamintojai, kurie teiks konsultacijas visais dominančiais klausimais.

Skrydį per Atlantą minėjo 37 valandas

Praėjusio ketvirtadienio (10 10) ryte Šiaulių r. Kuršėnų Lauryno Ivinskio gimnazijoje prasidėjusi S.Dariaus ir S.Girėno skrydžio per Atlantą imitacija baigėsi tik penktadienio (10 11) vakare. Išskirtinį skrydžio minėjimą surengę gimnazistai ir jų istorijos mokytojas nepakildami iš suolų sėdėjo tiek, kiek truko istorinis skrydis – 37 valandas ir 11 minučių.

Devyniolikos metų pedagoginio darbo stažą turintis R.Tamošaitis žurnalistams sakė, kad mintis tokiu būdu paminėti S.Dariaus ir S.Girėno skrydį jam kilo dar pavasarį. „Norėjosi, kad gimnazistams šio iškilaus žygio paminėjimas nebūtų banalus, kad projekto dalyviai galėtų bent fiziškai pajusti skrydžio nuovargį“, – sakė R.Tamošaitis. Jo nuomone, toks S.Dariaus ir S.Girėno žygdarbio paminėjimas yra įsimintinesnis už tradicinį.

Per vasarą – net po 200 knygų

Uoliausiais Lietuvos mažaisiais skaitytojais tapo trys berniukai – du septynmečiai ir aštuonmetis – perskaitę daugiau nei po 200 knygų. Iš viso šalies vaikai per vasarą perskaitė daugiau nei 120 tūkst. knygų. Tai paaikškėjo praėjusį šeštadienį (10 12) Vilniuje vykusios Knygų medžių šventės metu.

Renginyje buvo paskelbti ir apdovanoti 12 daugiausia vasarą skaičiusių vaikų. Pirmąją vietą šiuose apdovanojimuose laimėjo septynmetis D.Gintautas iš Panevėžio. Mėgstamiausios iki šiol jo skaitytos knygos yra „Hario Poterio“ serija ir „Danuko Dunduliuko nuotykių“. Antrąją vietą šiemet laimėjo aštuonmetis N.Jokūbaitis iš Radviliškio, o trečiąją – septynmetis T.Staišiūnas iš Kauno.

Vaikus skaityti skatinantį projektą „Augu skaitydamas“ organizavo įmonių grupė „Alma littera“.

KU: mažėja studentų, bet ne dėstytojų

Nors Klaipėdos universitete šiemet studentų nesulaukė net aštuonios studijų programos, darbuotojų skaičius dėl to nesumažėjo.

Nė vieno susidomėjusiojo nesulaukė kultūros ir medijų filosofijos, ergoterapijos, kraštovaizdžio architektūros, kraštovaizdžio planavimo ir aplinkos dizaino, lietuvių filologijos ir kalbos tvarkybos, dailės, socialinio darbo sveikatos priežiūroje, statinių ir parkų restauravimo studijų programos.

Pasak Klaipėdos universiteto atstovės spaudai, nepaisant nulinio studentų skaičiaus minėtose programose, darbuotojų skaičius nesumažėjo. Dėstytojai, mokę tų studijų programų studentus, dabar „intensyviai užsima mokslinė veikla ir atlieka savo srities mokslinius tyrimus“.

APKLAUSA

Daugumai mirties bausmė priimtina

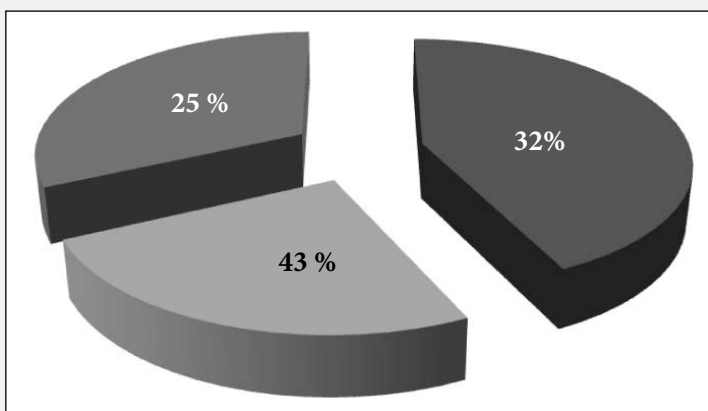
Vargu bau ar bereikia pateikti motyvus, dėl kurių praėjusią savaitę savo tinklalapyje www.dialogas.com panorome patyrinėti pedagoginės bendruomenės nuomonę apie mirties bausmę, – sukilusi diskusijų banga šia tema visų pastarojo laiko žiaurių nusikaltimų kontekste, matyt, yra daugiau negu natūrali.

Kokie „Dialogo“ internetinės apklausos rezultatai?

Siūlymus grąžinti į Lietuvos įstatymus mirties bausmę

- priimtinais laiko 43 proc. respondentų,
- svarstytais – 25 proc.,
- atmetiniais – 32 proc.

Taigi, prieš mirties bausmę pasisako tik 32 proc. apklausos dalyvių.

Moksleivius teks vežti ne tik į artimiausią mokyklą

Seimas antradienį (10 15) išbraukė Švietimo įstatymo 36 str. 1 dalies nuostatą, kad priešmokyklinio ugdymo ir 1–8 klasių mokiniai vežami į artimiausią atitinkamą ugdymo programą vykdančią mokyklą.

Už tokią pataisą balsavo 88 Seimo nariai, susilaikė 11 parlamentarų.

Jei įstatymo pakeitimui pritars ir Prezidentė, mokiniai į atitinkamą ugdymo programą vykdančią mokyklą vadovaujantis Transporto lengvatų įstatymu (TLĮ) bus ir toliau vežami visuomeniniu transportu mokinio pažymėjime nurodytu maršrutu, mokykliniu autobusu arba kitu transportu. Į mokyklą bei atgal ir toliau privalės būti vežami kaimuose, miesteliuose toliau kaip 3 kilometrai nuo mokyklos gyvenantys

mokiniai, kurie mokosi pagal priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo programas.

Išbraukus nuostatą, kad priešmokyklinio ugdymo ir 1–8 klasių mokiniai vežami į artimiausią atitinkamą ugdymo programą vykdančią mokyklą, visi mokiniai turės būti vežami mokinio pažymėjime nurodytu maršrutu.

Vis dėlto pažymėtina, kad galiojančios TLĮ 6 str. nuostatos nurodo, jog „priešmokyklinio ugdymo ir 1–8 klasių mokinių pavėžėjimas kompensuojamas iki artimiausios atitinkamą bendrojo ugdymo programą vykdančios mokyklos“, bet „savivaldybių tarybos savo nustatyta tvarka gali kompensuoti važiavimo išlaidas ir kitais atvejais“.

Nemokamam mokinių maitinimui – daugiau lėšų

Reaguodama į kainų pokyčius ir siekdama užtikrinti sveikos mitybos reikalavimus atitinkantį mokinių maitinimą, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM) siūlo keisti nemokamo mokinių maitinimo produktams įsigyti skiriamų lėšų dydžius.

SADM parengtame Socialinės paramos mokiniams įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymo projekte numatyta apie 10 proc. padidinti vienam mokiniui vienai dienai nemokamam maitinimui (pusryčiams, pietums, pavakariams) skirtiems produktams įsigyti skiriamų lėšų dydžius.

Siūloma nemokamam maitinimui skirtiems produktams įsigyti (įskaitant prekių pirkimo pridėtinės vertės mokestį) skirti nuo 1,3 iki 7,7 proc. bazinės socialinės išmokos dydžio sumą (nuo 1,69 Lt iki 10,01 Lt). Pagal šiuo metu galiojančią tvarką skiriama nuo 1,2 iki 7 proc. bazinės socialinės išmokos dydžio suma (nuo 1,56 Lt iki 9,1 Lt).

Parengtu įstatymo projektu taip pat siekiama patobulinti kai kuriuos Socialinės paramos mokiniams įstatymo nuostatų praktinio įgyvendinimo klausimus.

G.Steponavičius: naujos studijų programos – tai, ko reikia

„Švietimo ir mokslo ministerijos (ŠMM) ketinimai neberegistruoti naujų studijų programų kertasi su pamatinėmis akademinės autonomijos nuostatomis. Jokia centrinė visažinė valdžia nežino ir negali žinoti bei suskaičiuoti, kiek ir kokių studijų programų reikia, kaip dabar madinga sakyti, Lietuvai. Pasigirsiantys grasinimai peržiūrėti studijų programas ar jas uždaryti reiškia pirmiausia aukštųjų mokyklų baudimą už jų pastangas, o ne studijų kokybės kultūros keitimą, autonomijos ir atsakomybės didinimą“, –

teigia Seimo narys G.Steponavičius. Pasak jo, per pastaruosius metus aukštosios mokyklos, kai kurios intensyviai bendradarbiaudamos su užsienio universitetais, atnaujino ar sukūrė šimtus naujų programų, neretai dėstomų užsienio kalbomis. Tai, anot G.Steponavičiaus, reikalauja milžiniškų intelektualių pastangų ir komandos sutelkimo, o „užgaidos politiniais sprendimais reguliuoti studijų programų skaičių neramina daugelį akademinės bendruomenės narių, rodo nepasitikėjimą jais“.

Pasak buvusio švietimo ir moks-

lo ministro, inicijavusio ir pradėjusio Lietuvoje mokslo ir studijų reformą, siūlymai apriboti naujų studijų programų kūrimą prilygsta bandymams kovoti su technologine pažanga ir priešinimuisi naujų produktų rinkoje atsiradimui. „Istorija jau ne sykį parodė, kuo tokie dirbtiniai suvaržymai gali baigtis. Jei nesugebėsime įgyvendinti ilgalaikių sprendimų ir remsimės tik savo politinėmis nuotaikomis, žvelgdami vien į studijų programų skaičių, kas iš to laimės?“ – klausia parlamentaras G.Steponavičius.

Savo nekaltumo profesorius neįrodė

Iš darbo Mykolo Romerio universitete (MRU) atleistas profesorius dr. V.Valatka teisme neįrodė, kad buvo atleistas neteisėtai, ir ketina su universitetu bylinėtis toliau.

V.Valatka MRU darbo neteko, kai pažeidė akademinę etiką pasiūlęs logikos egzaminą nelaukyti tiems studentams, kuriems tinka 7 balų įvertinimas.

Sausio pradžioje darbo MRU netekęs Humanitarinių mokslų instituto Filosofijos katedros vedėjas V.Valatka buvo įsitikinęs, kad jo atleidimas iš darbo yra ne-

teisėtas, todėl jis siekė ne tik grįžti į darbą, bet ir prisiesti atlyginimą už priverstinę pravaikštą. Profesorius teisme prašė atlyginti jam dėl esą neteisėto atleidimo padarytą neturtinę žalą – 200 tūkst. Lt.

Vilniaus miesto apylinkės teismas nepatenkino šio V.Valatkos ieškinio.

Bylos vis dėlto nelaimėjęs V.Valatka nenuleidžia rankų ir susiklosčiusią situaciją laiko tarpine stotele pakeliui į galutinę pergalę.

Profesinės sąjungos: valdžios pozicija veda prie konflikto

▷ Atkelta iš 1 p.

Grįžtame į praeitį?

„Vieši Vyriausybės vadovo Algirdo Butkevičiaus pažadai nemažinti lėšų švietimui liks neištesėti, jei jo vadovaujama institucija pritars įstatymų projektų pakeitimams, kurie leis moksleivių ugdymui skirtas biudžeto lėšas naudoti savivaldybių skoloms mokėti. Griežtai kritikavę dabartinę švietimo įstaigų finansavimo metodiką ir Vyriausybės programoje įsipareigoję ją iš esmės keisti, valdantieji imasi tik kosmetinių pertvarkų, turėsiančių dar pragaištingesnių pasekmių Lietuvos švietimui“, – prognozuoja profesinių sąjungų lyderiai. Jie griežtai pasisako ir prieš dabartinės valdžios planus keisti švietimo įstaigų vadovų skyrimo tvarką. „Siūlymas savivaldybių taryboms suteikti išimtinę teisę skirti švietimo įstaigų vadovus grąžins visuotinai pasmerktą politikavimo priimant sprendimus tradiciją. Švietimo įstaigų va-

dovais taps ne patys kompetentingiausi specialistai, o kandidatai, turintys politinį palaikymą savivaldybių tarybose. Tokie vadovai niekada nebus tikri savo vadovaujamų įstaigų lyderiai, o tik paklusnūs juos skyrusių politikų valios vykdytojai“, – tikina A.Jurgelevičius ir E.Jesinas.

Abu pirmininkai primena, kad jų vadovaujamos profesinės sąjungos ne kartą viešojoje erdvėje išsakė nepritariamą ir kritiką tokiems valdančiųjų planams, tačiau į pateiktus siūlymus bei reikalavimus buvo pažiūrėta formaliai ir jokių realių veiksmų nebuvo imtasi.

„Norėdami išvengti socialinio sprogimo, kviečiame šalies valdžią išgirsti švietimo bendruomenės nuomonę, susilaikyti nuo skubotų bei nepasvertų sumanymų, o optimalių sprendimų ieškoti konsultacijų bei derybų su socialiniais partneriais keliu“, – ragina šalies mokytojų atstovai.

Kieno tas atspindys egzaminų veidrodyje?

Elena TERVIDYTĖ,
„Dialogo“ vyriausioji redaktorė

Išmanantieji, ką rodo arba slepia Lietuvos abiturientams organizuojami valstybiniai egzaminai (VBE), sako, kad visokie egzaminų tipų ir vertinimų keitimai pastaraisiais metais yra ne kas kita, o švietimo klerkų kūrybiškai įforminti siekiai nuo politikų ir visuomenės nuslėpti tikrąją padėtį, t. y. neparodyti, kad metai iš metų mūsų jaunuomenės žinios prastėja. Šitą liūdną tendenciją jau keletą metų atkakliai skelbia ir prestižinės mokymo įstaigos – Vilniaus licėjaus – direktorius Saulius Jurkevičius, tačiau nė karto joks valdininkas į viešus direktoriaus pastebėjimus nesureagavo. Tyla, tarsi pastabas reikėtų koks į mokyklą užsukęs prašalietis. Tačiau apie tai, kad Švietimo ir mokslo ministerijoje (ŠMM) nėra viešų diskusijų tradicijos, „Dialoge“ rašėme *n* kartų. Ką čia bepridursi?

Tad grįžkim prie teiginio esmės.

Aš, kaip ir didžioji visuomenės dalis, nelabai suprantu, kaip egzamino užduotys koreliuoja su egzamino rezultatais ir pan. Todėl susidaryti nuomonę, ar tikrai per VBE rezultatus ŠMM bei Nacionalinio egzaminų centro (NEC) darbuotojai gražina realybę, man yra sunku. Nebent remtis prastėjančiais lietuviukų rezultatais tarptautiniuose tyrimuose?

Tad klausimą, ar ŠMM ir NEC pudruoja mums smegenis, kol kas palikime atvirą ir „apsukim ienas“ į kitą pusę.

Visuotinai teigiama, o daug kas gal ir tiki, kad per egzaminus jauni žmonės parodo, ko išmoko, kiek subrendo jų mąstymas. Esą valstybiniai egzaminai kaip koks veidrodis atspindi jaunimo veidą. Gal ir taip. Tačiau tik tokį, koks užprogramuotas švietimą tvarkančių „dėdžių ir tetų“. Egzaminų modelis, užduotys ir visos žaidimo taisyklės abiturientams „nuleidžiamos“ iš viršaus, ir jaunimas savo ugdymo(si) laimėjimus bei brandą turi galimybę pademonstruoti tik su šia egzaminų rengėjų jiems pateikiama medžiaga, pagal jų sukurtas taisykles. Tad vis dėlto kieno brandą visų pirma atskleidžia VBE? Galgi prasmingiau būtų išžiūrėti, koks valstybės veidas išryškėja egzaminų veidrodyje?

O tas valstybės veidas, trumpai sakant, nepatrauklus išryškėja, bent jau abiturientams, jų mokytojams ir tėvams.

Egzaminų veidrodyje atspindi juos kuriančiųjų įtarumas, nenuoseklumas, smulkmeniškumas, nekorktiškumas (kai, pvz., klausama to, ko nebuvo mokytas). Į egzaminų, ypač lietuvių kalbos, užduotis įsigilinusieji nurodo dešimtis klausimų formulavimų neloģiškumų ir t. t.

Taigi, egzaminų kūrėjų veidelis aiškiai nepatrauklesnis nei egzaminus laikančiųjų. Ir pastarieji yra pirmųjų įkaitai.

Zitos Šliogerienės nuotr.

AKTUALU

Reikalaujame asmeninės atsakomybės!

Grupė Seimo opozicijos narių oficialiu raštu kreipėsi į švietimo ir mokslo ministrą Dainių Pavalkį. Parlamentarai reikalauja, kad 2013-ųjų lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzamino pakeitimus inicijavę politikai ir jų deleguoti atstovai prisiimtų asmeninę atsakomybę už antikonstitucinėmis pripažintas pataisas ir atsistatydintų iš einamų pareigų.

Dėl palengvinto lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzamino

Šių metų birželio 18 dieną Lietuvos Vyriausiasis administracinis teismas galutiniu ir neskundžiamu sprendimu konstatavo, kad sprendimas dėl palengvinto lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzamino prieštarauja Konstitucijos 29 straipsniui ir jame įtvirtintam lygybės principui. Nors teismo sprendimu antikonstituciniai pakeitimai nustojo galioti nuo šių metų rugsėjo pirmos dienos, išties abiturientų laidai jau padaryta žala, galėjusi lemtingai keisti jų tolesnio gyvenimo perspektyvas ir iškreipusi egzamino rezultatus.

Atkreipiamė Jūsų dėmesį, jog Nacionalinio egzaminų centro (NEC) vertinimu valstybinės lietuvių kalbos egzamino užduotys buvo klaidinančios ir slopinančios mokinių kūrybinę mintį bei trukdančios jiems atskleisti savo gebėjimus. 60 proc. mokinių negalėjo laisvai samprotau-

ti, nes buvo klaidinami 7 prie temos nurodytų autorių sąrašo. Tautinių mažumų mokyklų moksleiviai nesinaudojo egzamino rašinio apimčiai jiems numatytais nuolaidomis, su kuriomis šio valstybinės kalbos egzamino reikalavimai tapo žemesni nei užsienio kalbos egzamino rašymo dalies. Šios ir kitos NEC pateiktos pastabos aiškiai rodo pakeitimus buvus žalingais abiturientų rezultatams.

Lietuvos moksleivių sąjunga 2013-09-16 raštu Švietimo ir mokslo ministerijai, Nacionaliniam egzaminų centrui ir Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komitetui išsakė nepasitenkinimą LLRA išreikalautais pakeitimais ir pareikalavo grįžti prie ankstesnių metų valstybinės kalbos egzaminų tvarkos. Savo ruožtu Lietuvos mokinių parlamentas dar 2013 m. vasario 22 dieną viešame pareiškimе pasmer-

kė tuometinius siūlymus sudaryti skirtingas valstybinės kalbos egzamino laikymo sąlygas lietuvių ir tautinių mažumų mokyklų abiturientams ir reikalavo visiems Lietuvos moksleiviams vienodo valstybinės kalbos egzamino. Tačiau į nacionalinių mokiniams atstovaujančių organizacijų poziciją nebuvo atsižvelgta.

Esame įsitikinę, kad šiais metais pakeista ir mokomosios kalbos pagrindu diferencijuota valstybinės kalbos egzaminų laikymo ir vertinimo tvarka buvo žalinga pagal ją egzaminus laikiusiems abiturientams. Taip pat iš viešų Jūsų pareiškimų žiniasklaidoje žinoma, jog šią tvarką patvirtinote dėl politinio koalicijos partnerės Lietuvos lenkų rinkimų akcijos spaudimo, o ne laikydamas ją esant naudinga jaunajai kartai ir atitinkančia valstybės interesus. Todėl reikalaujame, kad minėtus egzaminų tvarkos pakeitimus inicijavę politikai ir jų deleguoti atstovai prisiimtų asmeninę atsakomybę už antikonstitucinėmis pripažintas pataisas ir atsistatydintų iš einamų pareigų.

LR Seimo nariai

Valentinas STUNDYS, Rytas KUPČINSKAS, Algirdas PATAČKAS, Agnė BULOTAITĖ, Vytautas JUOZAPAITIS, Arvydas VIDŽIŪNAS ir kiti

SVETUR

RUSIJA: psichologus šokiravo V.Putino sprendimas

Rusijos prezidentas V.Putinas dalyvavo apskritojo stalo diskusijoje „Namų darbai: savanoriškas pasirinkimas?“ su Maskvos meru S.Sobianinu ir sostinės mokytojais. Šalies vadovas sutiko su pedagogų iškeltu pasiūlymu aukštesniųjų klasių mokiniams namų darbus padaryti savanoriškai pasirenkamus. Reaguodamas į tai meras S.Sobianinas pažadėjo parengti atitinkamą projektą.

„Mano manymu, toks požiūris labai pavojingas, – aiškina Maskvos atvirojo švietimo instituto profesorė, Psichologinio paramos švietimui centro direktorė M.Bitianova. – Tokioje švietimo sistemoje, kokia ji yra susiklosčiusi, atsi-

sakyti namų darbų neįmanoma. Jų galima sumažinti, reikia, kad jie būtų lavinantys. Tačiau, kai vienoje klasėje mokosi 30 mokinių ir istorijos pamoką jie turi kartą per savaitę, būtina nutiesti giją iki kitos pamokos, reikalingos tam tikros sąsajos. Namų darbai kaip tik ir atlieka tokių jungiančių mokomojo dalyko epizodų vaidmenį.“

Profesorė pripažįsta, jog norėtųsi tikėti, kad aukštesniųjų klasių mokiniai yra pajėgūs patys nuspręsti, kaip giliai į mokomąjį dalyką jie turėtų pasinerinti. Tačiau tokiame pasirinkime, pasak M.Bitianovos, vaikus reikėtų ruošti nuo antros klasės. Šiuo metu tai esą nere-

lu. „Jeigu mes atsisakysime namų darbų, sistema taps dar labiau iškreipta negu yra dabar“, – teigia specialistė.

Valstybinės dūmos Švietimo komiteto pirmininko pavaduotoja I.Manuilova pažymėjo, kad ir dabar Rusijoje galiojantys įstatymai suteikia mokykloms galimybę dėl namų darbų spręsti savo nuožiūra – jų atsisakyti arba, priešingai, skirti daugiau. Pirmaklasiams, pvz., namų darbų neskiriama. „Atsisakyti namų darbų gali bet kuri mokykla. Rusijoje nemažai mokyklų, kuriose ugdoma be jų“, – priminė I.Manuilova. Jos nuomone, mokinys gali pasirinkti jam patinkančią ugdymo įstaigą.

Su V.Putinu susitikę mokytojai siūlė

namų darbus pakeisti muziejais. Tačiau tai taip pat sukėlė psichologų skepsį. Esą, priverstinius namų darbus pakeitus priverstiniais muziejų lankymais ir kūrybiniais projektais tų apsilankymų pagrindu, mokinių apkrovimas nė kiek nesumažės.

Be to, psichologai pabrėžia, kad, jų tyrimų duomenimis, praktiškai visi tėvai pasisako už namų darbus. „Visiems tėvams norisi išauginti vunderkindą. Todėl galima užtikrintai teigti: mažiausiai namų darbų atsisakymui yra pasirengę mokinių tėvai! Vaikai – mūsų pasididžiavimo, savirealizacijos objektas. Paklauskite tėvų, ar sumažinti mokymosi krūvį jų vaikui. Ir 99 proc. atsakys: ne“, – įsitikinusi profesorė M.Bitianova.

„Dialogo“ inf.

Elenos Tervidytės nuotr.

Kas laukia šalies mokyklų kitais metais

Dar Aristotelis savo mokiniui Aleksandriui Makedoniečiui aiškino, kad visas mokslas reikalingas tik vienam tikslui – nuspėti ateitį.

Kai vyriausybės ėmė skelbti savo būsimų darbų prioritetus, nuspėti ateitį tapo kiek lengviau.

Svarbiausiųjų penketas

Praėjusią savaitę Lietuvos Vyriausybė patvirtino penkis pagrindinius savo veiklos 2014 metais prioritetus. Ministrai sutarė, kad didžiausią dėmesį ateinančiais metais pirmiausia skirs ekonomikos augimui, užimtumo didinimui, skurdo ir socialinės atskirties mažinimui. Antras Algirdo Butkevičiaus vadovaujamo ministrų kabineto prioritetas – šalies ūkio finansinio tvarumo užtikrinimas ir laipsniškas biudžeto pajamų didinimas, trečias – energetinio efektyvumo ir saugumo didinimas, ketvirtas – švietimo, mokslo, kultūros ir sveikatinimo politikos įgyvendinimas gerinant kokybę ir prieinamumą, penktas – Europos Sąjungos, užsienio ir gynybos politikos stiprinimas.

Kalbant konkrečiau, Vyriausybė planuoja labiau rūpintis darbo santykių lankstumo ir užimtumo (ypač jaunimo) didinimu, svarbiausių energetinių projektų sklandžiu įgyvendinimu numatytu laiku, korupcijos apraiškų naikinimu sveikatos ir aplinkos apsaugos srityse. Be to, žada stiprinti užsienio bei gynybos politiką, nuosekliai mažinti valdžios sektoriaus deficitą, spartinti daugiabučių renovaciją. Į kitų metų prioritetinius darbus, anot Vyriausybės, įtraukti ir švietimą bei vaikų kūrybingumo ugdymą apimančias, taip pat viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimą skatinančias projektai bei iniciatyvos.

Švietimo sistemos kokybei

Sąrašė svarbiausių darbų, kuriuos kitamet planuoja atlikti Vyriausybė gerindama švietimo ir aukštojo mokslo

sistemų kokybę bei didindama jų konkurencingumą, – dešimt pozicijų. Tačiau kelių planuojamų darbų poveikį bendrojo ugdymo mokyklos turėtų pajusti tiesiogiai.

Antai Vyriausybė planuoja pertvarkyti bent 30 proc. dar likusių (iki 2015 m. rudens reorganizuotinių) vidurinių mokyklų į gimnazijas, progimnazijas ir pagrindines mokyklas. Tai reiškia, jog vietoj kiek daugiau nei 200 dabar šalyje tebeveikiančių vidurinių mokyklų kitų metų gale bus likę apie 150.

Vyriausybė taip pat planuoja atnaujinti bendrojo liuanistinio, pilietinio ir istorinio ugdymo programas, pusėje šalies mokyklų žada įdiegti pažangias vaikų kūrybiškumo ir inovatyvaus mąstymo skatinimo programas, o Lietuvos, užsienio lietuvių ir liuanistinėse mokyklose išbandyti standartizuotas elektronines mokinių pasiekimų vertinimo priemones. Pasirūpinti planuojama ir specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais mokiniais. Jiems numatoma pritaikyti vertinimo instrumentus (standartizuotus testus, egzaminus ir pan.), žadama vykdyti ir kitas jų įtraukties į ugdymo procesą didinimo priemones.

Be to, šalies mokyklose Vyriausybė ketina ir toliau diegti tradiciją, kad po įvairių vertinimų (išorinio, akreditacijos, standartizuotų testų ir pan.) jos vykdytų tobulėjimo projektus ir skelbtų pažangos ataskaitas. Tokią tradiciją skatinti numatoma organizuojant atitinkamų projektų finansavimo konkursus.

Į aukštumas – ir aukštąjį mokslą

Sąrašas prioritetinių darbų, kuriais kitamet bus siekiama gerinti aukštojo mokslo kokybę ir studijų prieinamumo sąlygas, gerokai ilgesnis. Vyriausybė planuoja užbaigti visų aukštųjų mokyklų išorinį vertinimą; parengti visų studijų kryptų aprašus; pertvarkyti valstybės paskolų studijoms sistemą; užtikrinti, kad socialines stipendijas gautų ne mažiau kaip 90 proc. jas gauti teisę turinčių studentų; paremti neįgalius studentus; įdiegti neformaliu būdu įgytų žinių ir gebėjimų formalizavimo aukštosiose mokyklose sistemas; užtikrinti, kad stipendijas ir socialines išmokas gautų ne

mažiau kaip 140 išeivijos ir lietuvių kilmės užsieniečių, studijuojančių Lietuvos aukštosiose mokyklose; paremti užsienio šalių liuanistikos (baltistikos) centrų ir Lietuvos mokslo ir studijų institucijų bendradarbiavimo projektus. Ministrų kabinetas tikisi, kad atlikus minėtus darbus 30–34 metų asmenų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, dalis nuo 47 proc. padidėtų iki 47,5 proc., o aukštųjų mokyklų, kuriose įdiegtas neformaliu būdu įgytų kvalifikacijų formalizavimo modelis, dalis nuo 30 proc. padidėtų iki 59 proc.

Savaime suprantama, kad už visų Vyriausybės prioritetinių darbų švietimo ir aukštojo mokslo srityse atlikimą atsakinga institucija – Švietimo ir mokslo ministerija.

Ar garsiai juokiasi Dievas?

Ar populiarus posakis „Žmogus planuoja – Dievas juokiasi“ taikytinas ir Vyriausybės bei ministerijos veiklai, nesunku patikrinti pažvelgus į to paties ministrų kabineto šiemet atlikti numatytų prioritetinių darbų sąrašą. Ypač tų, kurie, anot Vyriausybės, turėtų padidinti švietimo sistemos kokybę ir konkurencingumą. Tokių darbų sąrašė numatyta suformuoti mokyklų kokybės vertinimo, pripažinimo ir pažangos skatinimo sistemą; parengti mokėjimo mokyti ir dalykinių kompetencijų vertinimo ir įsi-vertinimo įrankius bei metodinę medžiagą; sukurti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemos pertvarkos teisinis prielaidas; atlikti galimybių analizę ir pateikti pasiūlymus dėl ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupių steigimo bendrojo ugdymo mokyklose.

Nemažai dėmesio šiemet Vyriausybė ketino skirti ir profesinio mokymo sistemai. Planuota profesinio mokymo įstaigose įdiegti kokybės vadybos sistemą, žadėta atlikti 30-ies profesinio mokymo programų įgyvendinimo kokybės išorinį vertinimą, numatyta organizuoti profesijos mokytojų technologinių kompetencijų tobulinimą įmonėse (600 mokytojų stažuotės).

Ar labai Dievas juokiasi iš šių planų, spręsti kol kas ankstoka – iki metų pabaigos liko dar du geri mėnesiai.

„Dialogo“ inf.

Apie realybės prigimtį

Alberto Einsteino ir Rabindranato Tagorės pašnekesys

R.Tagorė aplankė A.Einsteiną jo namuose Berlyno priemiestyje 1930 metų liepos 14 dieną. Dviejų iškilų asmenybių pokalbis buvo užrašytas ir kitų metų sausį išspausdintas žurnale *Modern Review*.

Tagorė: Jūs buvote užsiėmęs matematika, dviejų senų subjektų – laiko ir erdvės – medžiokle, o aš tuo tarpu šioje šalyje skaičiau paskaitas apie amžinąjį žmogaus pasaulį, realybės visatą.

Einsteinas: Ar tikite atskirą nuo pasaulio Dievą?

Tagorė: Ne atskirą. Begalinė žmogaus asmenybė suvokia visatą. Nėra nieko, ko žmogus negalėtų priskirti kokiai nors kategorijai. Tai įrodo, kad visatos Tiesa yra žmogaus Tiesa.

Kad paaiškinčiau savo mintį, pasitelksiu vieną mokslinį faktą. Materija yra sudaryta iš protonų ir elektronų, tarp jų yra tarpai, bet materija atrodo tvirta. Panašiai ir žmonija yra sudaryta iš individų, šie tarpusavyje susiję žmogiškaisiais santykiais, kurie padaro žmonių bendruomenę gyvu subjektu. Šią idėją atsekiau mene, literatūroje ir religinėje žmogaus sąmonėje.

Einsteinas: Yra dvi skirtingos visatos prigimtys koncepcijos: 1) pasaulis, kaip nuo žmonių priklausantis visetas; 2) pasaulis, kaip nuo žmonių nepriklausanti realybė.

Tagorė: Kai visata ir Amžinasis Žmogus harmoningai dera, visatą suvokiame kaip Tiesą ir jaučiame kaip Grožį.

Einsteinas: Tai grynai žmogiška visatos koncepcija.

Tagorė: Kitos koncepcijos ir negali būti. Šis pasaulis yra žmonių pasaulis – moksliskas požiūris į jį yra žmogaus mokslininko požiūris. Todėl pasaulis atskirai nuo mūsų neegzistuoja. Mūsų pasaulis sąlygiškas, jo realumas priklauso nuo mūsų sąmonės. Egzistuoja tam tikras išminties ir grožio standartas, suteikiantis šiam pasauliui tikrumo – Amžinojo Žmogaus standartas, kurio patyrimas vyksta per mūsų pojūčius.

Einsteinas: Tai yra žmogiškosios esmės realizacija.

Tagorė: Taip, vienos amžinosios esmės. Turime ją suvokti (realizuoti) per savo emocijas ir veiksmus. Mes suvokiame Aukščiausiąjį Žmogų, kuriam nėra būdingi mūsų individualūs apribojimai. Mokslas tiria tai, kas nėra apribota atskiros asmenybės, – impersonalinį žmogiškąjį Tiesų pasaulį. Religija suvokia šias Tiesas ir susieja jas

su mūsų gelminiais poreikiais; mūsų individualus Tiesos įsisąmoninimas įgyja universalią reikšmę. Religija suteikia Tiesai vertę ir mes pažįstame šią Tiesą patirdami savo dermę su ja.

Einsteinas: Tačiau tai reiškia, kad Tiesa ar Grožis nėra nepriklausomi nuo Žmogaus?

Tagorė: Nėra.

Einsteinas: Jeigu staiga žmonių nebeliktų, „Belvederio Apolonas“ daugiau nebebūtų gražus?

Tagorė: Taip.

Einsteinas: Sutinku su tokia Grožio koncepcija, bet negaliu sutikti, kad tai galioja ir Tiesai.

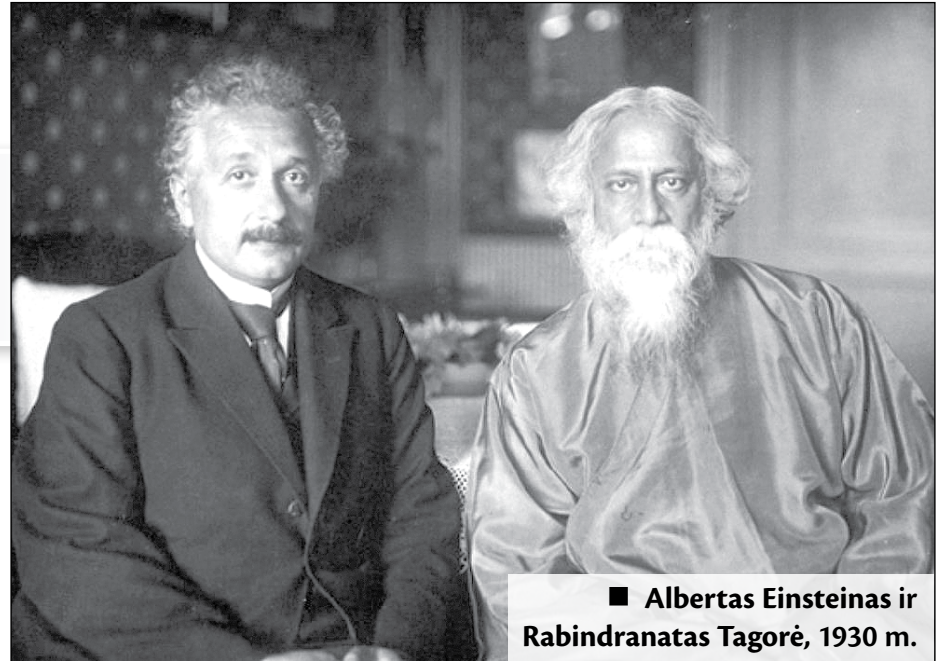
Tagorė: Kodėl ne? Juk Tiesa yra suvokiama žmogaus.

Einsteinas: Negaliu įrodyti savo koncepcijos teisingumo, bet tai yra mano religija.

Tagorė: Grožis glūdi Universalios Būtybės tobulos harmonijos idealu; Tiesa – tobula Universalios Proto suvoktis. Mes, individai, artėjame prie Tiesos darydami smulkias ir stambias klaidas, kaupdami patirtį, apšviesdami savo sąmonę, – nes kaip gi kitaip mes galėtume pažinti Tiesą?

Einsteinas: Negaliu moksliskai įrodyti, kad Tiesą privalu suvokti kaip tokią, kurios patikimumas nepriklauso nuo žmonijos, bet esu tuo tvirtai įsitikinęs. Tikiu, pavyzdžiui, kad Pitagoro teorema geometrijoje nusako šį tą daugiau ar mažiau tikro, nepriklausomai nuo žmogaus egzistavimo. Bet kuriuo atveju, jeigu yra nuo žmogaus nepriklausoma realybė, turi būti ir tą realybę atitinkanti Tiesa, o pastarosios neigimas paneigtų ir pirmąją.

Tagorė: Tiesa, kuri yra tas pats, kas Universalusis Žmogus, savo esme privalo būti žmogiška, priešingu atveju viskas, ką mes, individai, suvokiame kaip tikra, niekada negalima būtų pavadinti Tiesa – bent jau mokslinė Tiesa, kurią vienintelę mes galime pasiekti pasitelkdami loginius procesus, kitaip tariant, žmogaus mąstymo organą. Pagal indų filosofiją Brahmanas – Absoliuti Tiesa – negali būti suvoktas atskiros individualaus proto ar aprašytas žodžiais, jis tegali būti realizuotas individui visiškai ištirpstant

■ Albertas Einsteinas ir Rabindranatas Tagorė, 1930 m.

jo begalybėje. Tačiau tokia Tiesa negali priklausyti mokslui. O prigimtis Tiesos, apie kurią mes kalbame, yra regimybė, kitaip tariant, ji yra tai, kas žmogaus protui atrodo tikra, todėl ji yra žmogiška ir gali būti pavadinta *maja*, arba iliuzija.

Einsteinas: Taigi, remiantis Jūsų koncepcija, kuri veikiausiai yra bendra indų koncepcija, tai, apie ką mes kalbame, yra ne individuali, bet žmonijos, kaip visumos, iliuzija.

Tagorė: Rūšys taip pat priklauso visumai – žmonijai. Taigi Tiesą suvokia žmogaus protas kaip visuma – indų ar europiečių protai susitinka bendrame suvokime. Moksle mes atsisakome savo individualių protų apribojimų ir taip suvokiame Tiesą, kuri glūdi Universalios Žmogaus prote.

Einsteinas: Ar Tiesa priklauso nuo mūsų sąmonės? Tai yra problema.

Tagorė: Tai, ką mes vadiname Tiesa, racionaliai ir harmoningai dera su subjektyviuoju ir objektyviuoju realybės aspektais – ir vienas, ir kitas priklauso Universaliam Žmogui.

Einsteinas: Net ir kasdieniame gyvenime mes jaučiamės priversti savo naudojamiems objektams priskirti nuo žmogaus nepriklausančio realumo savybę. Mes tai darome tam, kad palaikytume deramą santykį su duomenimis, kuriuos mums teikia mūsų jutimo organai. Pavyzdžiui, šitas stalas liks savo vietoje net tuo atveju, jeigu name nieko nebus.

Tagorė: Taip, tokiu atveju stalas nebus suvokiamas individualaus proto, bet tebebus suvokiamas Universaliojo. Mano suvokiamas stalas gali būti suvoktas sąmonės, kuri yra tokio paties pobūdžio kaip maniškė.

Einsteinas: Natūralaus mūsų požiūrio, jog Tiesa yra nepriklausoma nuo žmonių, negalima paaiškinti ar pagrįsti, tačiau šio požiūrio laikosi visi, net pirmysčiai žmonės. Mes pri-

skiriame Tiesai žmogų pranokstantį objektyvumą. Tai mums būtina – realybė, kuri nepriklauso nuo mūsų egzistencijos, mūsų patyrimo ir mūsų proto, – nors mes ir negalime pasakyti, ką tai reiškia.

Tagorė: Mokslas įrodė, kad stalas, kaip tvirtas kūnas, tėra regimybė; vadinasi, to, ką žmogaus protas suvokia kaip stalą, neegzistuoja, jeigu nebūtų šio proto. Tuo pat metu reikia pripažinti, jog faktas, kad aukščiausioji fizinė realybė yra ne kas kita, kaip daugybė atskirų besisukančių elektros jėgos centrų, taip pat priklauso žmogaus protui.

Tiesos suvokimas yra amžinas konfliktas tarp Universaliojo Žmogaus proto ir to paties proto, pasireiškusio kaip riboto individo sąmonė. Nuolatinis susitaikymo procesas vyksta mūsų moksle, filosofijoje, mūsų etikoje.

Bet kuriuo atveju, jeigu ir būtų kokio nors visiškai su žmonija nesusijusi Tiesa, mums ji absoliučiai neegzistuoja.

Nesunku įsivaizduoti protą, kuriam dalykų seka skleistųsi ne erdvėje, o laike – kaip natų seka muzikoje. Tokio proto realybės koncepcija būtų panaši į muzikinę realybę, kuriai Pitagoro geometrija neturi jokios prasmės. Taip pat popieriaus realybė be galo skiriasi nuo literatūros realybės. Kandies, kuri valgo popierių, tipo protui literatūra absoliučiai neegzistuoja, o štai Žmogaus protui literatūra turi didesnę Tiesos vertę negu pats popierius.

Analogiškai, jeigu egzistuoja kokio nors Tiesa, neturinti jokių jutiminių ar racionalių santykių su žmogaus protu, ji bus niekas tol, kol mes būsimė žmonės.

Einsteinas: Tuomet aš esu religingėnis už Jus!

Tagorė: Mano religija yra Amžinojo Žmogaus – universaliosios žmogiškosios dvasios – suderinimas (sutaikymas) su savo individualiaja būtimi.

KLAUSIATE? ATSAKOME!

Kur ieškoti teisybės dėl neteisingai skirstomų pamokų?

Esu vieniša mama, auginu šešiametę dukrą ir dirbu mokytoja. To paties dalyko vaikus moko ir mano kolegė – pensinio amžiaus mokytoja. Nepaisydama mūsų socialinės padėties skirtumų, mokyklos direktorius mums abiem skiria vienodą pamokų krūvį. Manau, kad tai pažeidžia mano teisėtus interesus. Kur ir kaip ieškoti teisybės?

Pirmiausia savo požiūrį į darbo krūvio skirstymą derėtų išdėstyti mokyklos vadovui. Sutarimo neradus, situaciją galima traktuoti kaip individualų darbo ginčą ir pabandyti spręsti jį Darbo kodekso (DK) XIX skyriuje nustatyta tvarka. Kitaip tariant, kreiptis į prie Valstybinės darbo inspekcijos teritorinio skyriaus nuolat veikiančią Darbo ginčų komisiją.

Kaip gauti išankstinę senatvės pensiją?

Iki man sukaks senatvės pensijos amžius liko pusantrų metų, tačiau dirbti nebeturiu nei jėgų, nei noro. Kaip gauti išankstinę pensiją? Kokio dydžio ji būtų?

Vadovaujantis Valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų išankstinio mokėjimo įstatymu, išankstinę senatvės pensiją skiriama asmeniui, kuris kreipimosi dėl išankstinės senatvės pensijos dieną atitinka visas minėto įstatymo 3 straipsnyje nurodytas sąlygas. Pavyzdžiui, turi ne mažesnę kaip 30 metų valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą.

Šiek tiek lengvesnes sąlygas išankstinei senatvės pensijai gauti įstatymas numato motinoms, kurios pagimdė ir išaugino iki 8 metų penkis ir daugiau vaikų; asmenims, kurie ne mažiau kaip 15 m. slaugė namuose neįgaliuosius, ir asmenims, kurie iki kreipimosi dėl išankstinės senatvės pensijos skyrimo teisės aktų nustatyta tvarka buvo pripažinti nedarbingais.

Išankstinę senatvės pensiją apskaičiuojama taip, kaip valstybinę socialinio draudimo senatvės pensiją Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo nustatyta tvarka, ir mažinama po 0,4 proc. už kiekvieną pilną mėnesį, asmeniui likusį iki senatvės pensijos amžiaus.

Sukakus senatvės pensijos amžiui, senatvės pensija skiriama iš naujo ir mažinama po 0,4 proc. už kiekvieną pilną mėnesį, kurį asmeniui buvo mokėta išankstinę senatvės pensija.

Ar teisėtai skyrė drausminę nuobaudą?

Dirbu mokyklos buhalterė. Kelerius metus mokyklos vadovas leido dalį darbų atlikti namie ir nekreipė dėmesio, kad nesilaikau darbo laiko mokykloje grafiko. Tačiau neseniai skyrė drausminę nuobaudą už tai, kad nesilaikau darbo drausmės ir vėluoju į darbą. Ar turėjo mokyklos vadovas teisę taip pasielgti?

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (LAT) Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija civilinės bylos Nr. 3K-3-153/2009 nutartyje (2009 04 27) išaiškino, kad esant ilgą laiką trukusiam kitokiam, negu apibrėžta darbo tvarkos taisyklėse, darbuotojo elgesiui, kuris nepaneigia pareigos dirbti darbdavio interesui, o darbdaviui (vadovui) tai žinant ir toleruojant, darytina išvada, kad, nors formaliai ir pažeidžiama darbovietėje nustatyta darbo tvarka, tačiau atitinkamas esamą padėtį žinančio vadovo elgesys, trunkantis ilgą laiką, paveikia darbuotojo ir darbdavio santykius taip, kad nelieta pagrindo konstatuoti darbuotojo neteisėtą elgesį ir kaltę. LAT nurodė, kad tokiu atveju negalima nustatyti tokių darbo drausmės pažeidimų sudarančių elementų kaip darbo drausmės pažeidimo objektyvioji ir subjektyvioji pusės, o nesant pažeidimų sudarančių elementų viseto, negalimas ir darbo drausmės pažeidimo fakto konstatavimas.

Teismas išaiškino, kad tik darbdaviui iš naujo informavus darbuotoją apie darbo tvarkos taisyklių tinkamą laikymąsi ateityje už šios tvarkos pažeidimus būtų galima taikyti drausminio poveikio priemones.

Ar turi teisę reikalauti pasiaiškinti pakartotinai?

Mokyklos, kurioje dirbu mokytoju, direktorius paprašė raštu pasiaiškinti dėl vieno nemalonaus įvykio aplinkybių. Manau, kad ieško kaltų ir nori juos, o gal ir mane, nubauti.

Pasiaiškinimą parašiau ir įteikiau darbdaviui, bet jis vėl prašo pasiaiškinti. Ar turi direktorius teisę taip mane terorizuoti?

Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 240 str. 1 d., prieš skirdamas drausminę nuobaudą, darbdavys turi raštu pareikalauti, kad darbuotojas raštu pasiaiškintų dėl darbo drausmės pažeidimo. Jei per darbdavio arba administracijos nustatytą terminą be svarbių priežasčių darbuotojas nepateikia pasiaiškinimo, drausminę nuobaudą galima skirti ir be pasiaiškinimo.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (LAT) Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija civilinės bylos Nr. 3K-3-153/2009 (2009 04 27) nutartyje išaiškino, kad pasiaiškinimo institutu ne tik garantuojama darbuotojo teisė pasiaiškinti, bet taip pat siekiama maksimaliai užtikrinti, kad ir darbdavys, prieš skirdamas drausminę nuobaudą, žinotų visas aplinkybes, reikšmingas drausminei atsakomybei taikyti ir drausminei nuobaudai parinkti. Įstatyme nenustatyta papildomo pasiaiškinimo galimybės, tačiau jeigu darbuotojo pateiktas pasiaiškinimas tam tikrais aspektais yra neišsamus ir (ar) nepakankamas, kad darbdavys galėtų maksimaliai objektyviai įvertinti susidariusią situaciją, tai darbdavys turėtų pareikalauti darbuotojo pateikti trūkstamą būtiną informaciją, aišku, jeigu taip darbdaviui leidžia elgtis DK 241 str. nustatyti drausminės nuobaudos skyrimo terminai.

Todėl galima daryti išvadą, kad prašyti darbuotoją pasiaiškinti papildomai darbdavys turi teisę.

Parengė Vytautas STRAZDAS

TYRIMAI

Kas trukdo pakeisti savo elgesį?

Stanford Persuasive Tech Lab (tiria, kaip IT produktai – nuo tinklalapių iki mobiliųjų telefonų programinės įrangos – gali keisti žmonių įsitikinimus ir elgesį) paskelbė rezultatus savo tyrimo, skirto išaiškinti pagrindines nesėkmių priežastis, žmonėms mėginant pakeisti savo elgesį.

Išvados glaustos ir gana universalios, tad tikrai verta su jomis susipažinti.

Tos nesėkmių priežastys tokios:

1. Ilgalais pasikliovimas valios jėga. (Valios jėga – įsivaizduojama ir faktiškai neegzistuojanti savybė.)

2. Mėginimas judėti pirmyn pernelyg dideliais žingsniais. (Geriau siekti nedidelių nuoseklių laimėjimų.)

3. Ignoravimas fakto, kad aplinka veikia elgesį. (Pakeiskite aplinką – pakeisite gyvenimą.)

4. Bandymas atsisakyti senų įpročių,

užuot įgijus naujus. (Susitelkite į veiksmą, o ne į atsakymą nuo veiksmo.)

5. Atsakomybės už nesėkmę suvertimas nepakankamai motyvacijai. (Sprendimas: padarykite savo elgesį paprastesnį.)

6. Trigerių (automatinės reakcijos į kokį nors įvykį) jėgos neįvertinimas. (Tokios reakcijos veikia bet kokio elgesio atveju.)

7. Tikėjimas, kad informacija atveda prie veiksmo. (Mes, žmonės, ne tokie racionalūs.)

8. Didesnis susitelkimas į abstrakčius tikslus negu į konkrečius rezultatus. (Abstrakcija – būti geros fizinės formos, konkretika – kasdien 30 min. eiti pėsčiomis.)

9. Bandymas pakeisti elgesį visam, o ne tam tikram laikui. (Konkretus terminas veikia geriau negu amžinybė...)

10. Įsitikinimas, kad pakeisti elgesį – sudėtinga užduotis. (Pakeisti elgesį nėra labai sunku, jeigu žinome, kaip „tai“ veikia.)

Paauglius gelbsti trys valandos dėmesio

Monrealio universiteto (Kanada) mokslininkai teigia, kad, siekiant padėti paaugliams išvengti sunkios depresijos ir elgesio problemų, užtenka kelių pratybų. Dr. Patricia Conrod kartu su Monrealio universiteto „Sainte-Justine“ medicininių tyrimų centru paskelbė duomenis, kad dvi grupinės sesijos po 1,5 val. padėjo 509-iems britų jaunuoliams sumažinti psichikos sveikatos sutrikimų riziką 25–33 proc.

„Mūsų tyrimas rodo, kad mokytojo intervencijos, orientuotos į konkrečius rizikos veiksnius, gali būti nepaprastai efektyvios norint sumažinti depresijos, nerimo ir kitų elgesio sutrikimų dažnumą“, – teigia P.Conrod.

Tyrimė dalyvavo 19 Londono mokyklų, kurių moksleiviai anksčiau nėra dalyvavę jokiuose panašiuose renginiuose. Iš pradžių buvo įvertinta jaunuolių rizika ateityje turėti psichikos sveikatos arba narkotikų vartojimo problemų. Testo pagalba buvo nustatytos asmeninės savybės, kurios galėtų turėti įtakos elgesiui: impulsyvumas, beviltiškumas, nerimas, jautrumas. Pavyzdžiui, penkis kartus labiau tikėtina, kad impulsyvus paauglys per atei-

nančius 18 mėnesių turės labai rimtų elgesio problemų.

Per dvejus tyrimo metus moksleiviai dalyvavo dvejose tokiose pratybose, o kas šešis mėnesius pildydavo testus, kurie leisdavo mokslininkams sekti depresijos, nerimo ir panikos priepuolių bei minčių apie savižudybę dažnį.

Praktinių sesijų metu moksleiviai nagrinėjo realias situacijas modeliuodami savo elgesį pagal asmeninius profilius. Nedidelėse grupėse diskutavo apie emocijas, mintis ir su mokytojo pagalba bandė rasti išeitį iš sudėtingų padėčių.

Tyrimo rezultatai parodė, kad sunkios depresijos ir nerimo simptomų sumažėjo nuo 21 proc. iki 26 proc. Didelis paauglių impulsyvumas krito 36 proc. ir sumažino riziką ateityje turėti rimtų elgesio sutrikimų.

33 proc. jaunuolių, kurie anksčiau patirdavo stiprius pykčio priepuolius, po grupinių pratybų tokius jausmus patirdavo rečiau. Paaugliams, stipriai išreiškusiems beviltiškumo jausmą, po sesijų sunkios depresijos simptomų sumažėjo 23 proc.

„Dialogo“ inf.

Išmintis

Paprastai išmintis ateina su metais, su patirtimi. Ne visiems! Paskirtieji į aukštesnes pareigas išmintį dažnai įgyja automatiškai.

Kęstutis MILIAUSKAS

Kai žmogus žmogui – vilkas

Vytenis PAULASKAS

Konkurencinės kovos grimasos

Konkurencija yra pažangos variklis, užtikrinantis aukščiausią gaminių ir paslaugų kokybę už pačią mažiausią kainą. Tai yra viena pagrindinių laisvosios rinkos dogmų.

Nesunku pastebėti, kad Lietuvos vadovai šventai laikosi šios dogmos ir stengiasi ją vadovautis visose valstybės gyvenimo srityse. Ten, kur, jų nuomone, tos konkurencijos nebuvo, jie stengiasi ją dirbtinai sukurti. Prezidentė D.Grybauskaitė, pavyzdžiui, išmąstė, kad šilumos kainą galima sumažinti išskaidant natūralią monopoliją – atskiriant šilumos gamybą, tiekimą ir priežiūrą: esą tuomet daug tarpusavyje konkuruojančių gamintojų, daug tiekėjų ir daug administratorių garantuos mažas šilumos kainas.

Deja, bet tie laisvosios rinkos garbintojai ignoruoja neigiamus veiksnius, kurie yra neatsiejami konkurencijos palydovai. Konkurencija supriešina konkuruojančius asmenis ir ūkio subjektus. Laimėti konkurencinėje kovoje dėl išlikimo galima ne tik veržiantis į priekį, bet ir pakenkiant savo varžovui, pakišant jam koją. Lietuvos nepriklausomybės pradžioje konkurentai buvo ir sprogdinami, ir žudomi. Šiuo metu konkurencinė kova tapo civilizuotesnė, ji vyksta „po kilimu“. Konkurencinę kovą galima laimėti elgiantis nesąžiningai – slepiant nuo valstybės mokesčius, išnaudojant savo darbuotojus, apgaudinėjant vartotojus.

Švietime taip pat buvo dirbtinai sudarytos sąlygos mokyklų konkurencijai. Tai buvo padaryta įvedant mokinio krepšėlį: kam pavyks sužvejoti daugiau tų krepšelių, tas ir laimės konkurencinę kovą.

Ką gi, tos kovos rezultatai – kaip ant delno: „geros“ miesto mokyklos laimėjo, „blogos“ kaimo mokyklos bankrutavo, kaimas buvo sužlugdytas. Kaimiečiui vietoj knygos į rankas įspraustas „bambalis“, nes pagal laisvosios rinkos teoriją alaus gamyba kuria bendrąjį vidaus produktą, o švietimas, priešingai, tą produktą naikina – pravalgo.

Nejaugi toks ir buvo reformatorių tikslas – sunaikinti kaimą?

Bendradarbiavimas, o ne priešprieša veda į pažangą

V.Strazdas savo straipsnyje „Atestacija – efektyvus būdas sumažinti efektyvumą“ („Dialogas“, Nr. 36) rašo apie kitą konkurencijos formą – konkurenciją įmonės viduje. „Dialogo“ apžvalgininkas paneigia mitą apie tokios konkurencijos naudą.

Iš tikrųjų, ko gali pasiekti komanda, kurios kiekvienas narys privalo kovoti su kiekvienu kitu tos komandos nariu? Pergalių gali pasiekti tik ta komanda, kuri galbūt ne iš žvaigždžių sudaryta, bet kurios nariai ne pešasi tarpusavyje dėl išlikimo, o paremdami vienas kitą eina į priekį – į bendrą tikslą. Bendradarbiavimas, o ne priešprie-

ša, ne konkurencija veda į pažangą. Tai suprato V.Strazdo straipsnyje minimi visame pasaulyje garsūs verslininkai, pasimokę iš savo klaidų.

Gaila, to nesupranta Lietuvos vadai. Jie mėgsta populistškai teigti, kad darbuotojus reikia vertinti, reikia mokėti jiems atlyginimus pagal atliktą darbą. Deja, žmonės, skelbdami kokią nors idėją, dažnai nepagalvoja, ar praktiškai būtų įmanoma tą idėją realizuoti.

Pagal kokius kriterijus būtų galima įvertinti, pavyzdžiui, mokytojo darbo kokybę? Tokių kriterijų nepateikė ir buvęs švietimo ir mokslo ministras G.Steponavičius, „nuleidęs“ mokykloms „žirkles“: peškitės tarpusavyje ir mokėkite „geriems“ mokytojams gerus atlyginimus, „blogiems“ – blogus.

V.Strazdui nepatinka mokytojų suskirstymas į kategorijas. Vis dėlto tas skirstymas remiasi tam tikrais konkrečiais darbais, kuriuos privalo atlikti mokytojas, norėdamas gauti aukštesnę kategoriją. Bėda, manau, yra ta, kad tie kategoriniai reikalavimai mokytojams praktiškai mažai kuo susiję su pedagogų kasdiniu darbu. Todėl labai abejotina, ar mokytojas ekspertas arba metodininkas geriau išmoko savo mokinius negu jokių titulų neturin- tis pedagogas.

Kam naudinga rotacija?

Priedas už atidirbtus metus valstybinėje tarnyboje visiškai neatitinka šiuolaikinių ideologinių nuostatų. Mat ta sovietinė nuostata, kai ilgas darbo laikas toje pačioje darbovietėje buvo laikomas privatumu ir skatinamas piniginiu priedu bei kitomis privilegijomis, dabar yra laikomas trūkumu. Todėl Prezidentė D.Grybauskaitė nuolat kalba apie būtinumą įvesti rotaciją. Darbdaviai irgi kovoja už darbo įstatymų pakeitimą taip, kad jie galėtų kone kasdien „rotuoti“ darbuotojus: jeigu šiandien jiems reikia darbuotojo – jį priima į darbą, jeigu nereikia – atleidžia.

O ar naudinga konkurencija, rotacija studentams, kai geriausiais pažymiais semestrą baigęs studentas gauna valstybės finansavimą atimdami jį iš mažiau sėkmingo savo bendramokslis, kuris, pralaimėjęs konkurencinę kovą, turi krapštyti savo arba savo tėvų kišenes ir mokėti už mokslą? Manau, kad naudinga ta prasme, kad leidžia jaunuoliams pajusti kapitalistinės tvarkos dvelksmą ir praktiškai įsitikinti, kad tokioje visuomenėje žmogus žmogui – vilkas, ir todėl reikia nežiopsoti ir pasistengti pačiam kuo greičiau čiupti grobį, nes, jeigu ilgai lauksi, tai ir liksi stovėti prie tuščiųėdžių.

Zitos Šliogerienės nuotr.

➤ MOKYKLOSE

Šypsena sukuria laimę

„Šypsena... Ji nieko nekainuoja, bet daug ką sukuria, praturtina tuos, kurie ją gauna, neskurdina tų, kurie ją duoda. Blykstelį akimirka, o atmintyje kartais išlieka visam gyvenimui. Šypsena sukuria laimę namuose, geranorišką aplinką darbe, yra slaptažodis draugams“, – šie amerikiečių rašytojo Deilo Karnegio (*Dale Carnegie*) žodžiai Panevėžio „Žemynos“ progimnazijoje buvo prisiminti spalio 10-ąją minint Pasaulinę psichikos sveikatos dieną, raginant visus kuo dažniau šypsotis. Psichologė D.Šidlauskienė ir visuomenės sveikatos specialistė D.Griškėnienė paruošė vaizdingą informacinį stendą psichikos sveikatos tema, atkreipė visų dėmesį į tai, kad pasaulio vystymasis ir gyvenimo kokybė tiesiogiai priklauso nuo visuomenės psichinės ir fizinės sveikatos. D.Griškėnienė paaiškino mokiniams streso sąvoką, supažindino su požymiais, kurie leidžia įtarti, kad sunkiai susitvarkoma su patiriamu stresu, nurodė jo įveikimo

būdus. Vaikai klausėsi patarimų, kaip sumažinti liūdesį, kaip kovoti su nuovargiu, baime, nepasitikėjimu savimi.

Psichologė sukūrė „Patarimų medį“, kuriame savo patarimais dalijosi mokiniai, mokytojai, pagalbos mokiniui specialistės. Pagrindinis patarimų akcentas – susirasti žmogų, kuriuo pasitiki, pasikalbėti su juo apie tai, kas neramina. Mokiniai, neradę atsakymų į jiems iškilusius klausimus, savo mintis galėjo užrašyti popieriaus lape ir jį įmesti į „Klausimų dėžutę“ arba tiesiogiai kreiptis į progimnazijos psichologę.

Minint Pasaulinę psichikos sveikatos dieną, psichologė D.Šidlauskienė kvietė mokinius, mokytojus, nusistačius savo emocinę būseną, pasirinkti vieną iš keturių emocijų veiduką („laimingas“, „savimi pasitikintis“, „liūdnas“, „išsekęs“) ir prikliajuoti jį „Emocijų termometre“. Mokiniai noriai psichologei atskleidė, kaip jie tądien jautėsi. Džiugu, kad daugiausia mokinių pasirinko emociją „laimingas“.

Aušra VAITKIENĖ,

Panevėžio „Žemynos“ progimnazijos lietuvių kalbos mokytoja metodininkė, atstovė ryšiams su visuomene

Kad kiti nusišypsotų...

Pasaulinė psichikos sveikatos diena (spalio 10-oji) ir šiemet paminėta Kauno Tito Masiulio jaunimo mokykloje. Redakcijai parašiusios mokyklos psichologė **Marija Astrauskienė** ir specialioji pedagogė **Vitalija Miklyčienė** tądien aiškinosi visų atvykusiųjų į mokyklą nuotaikas. „Smagu, – akcentuojama laiške, – kad dauguma mokytojų ir mokinių atėjo laimingi.“ Pasak informacijos autorių, mokykloje puoselėjama bendrumo ir bendradarbiavimo atmosfera, todėl visi tądien atvykę mokiniai, mokytojai, tėvai ir darbuotojai buvo kviečiami dalyvauti akcijoje „Padaryk ką nors gero, kad kiti nusišypsotų“. Po akcijos vyko klasių valandėlės, kuriose dalyvavo mokiniai, administracijos atstovai, specialistai ir tėvai. Pokalbių tikslas – kartu ieškoti sprendimų, kaip užtikrinti, kad mokykloje būtų saugu, kad mažėtų patyčių. Kiekviena klasė turėjo pateikti savo požiūrį ir pasiūlymą. Jie bus paskelbti mokykloje. „Džiaugiamės, kad mokinių mamos noriai sutiko kartu dalyvauti diskusijose su mokiniais“, – apibendrina informacijos autorės.

10 keisčiausių pa

Mokykla po žeme

Pradinės mokyklos *Terraset* (JAV) mokiniai – be maž požemių vaikai. Mokykla pradėjo veikti 1977 metais, o jos statyba vyko energetikos krizės metu. Šalyje buvo įvestas energijos taupymo režimas, kuris neaplenkė ir mokyklų. Būtent todėl naujos mokyklos Restono mieste (Virdžinijos valstija) statyba prasidėjo į šalį nustumtos kalvos vietoje, o baigėsi tuo, kad kalva „grįžo“ į savo vietą. Kitaip sakant, mokyklos pastatą užpylė žeme, kuri saugojo šilumą klasėse ir taupė energiją.

Tiesa, projektuotojams teko spręsti dar vieną nelengvą uždavinį – mokyklos patalpas reikėjo ne tik šildyti, bet ir vėsinti. O tam reikėjo naujų energijos išteklių. Jais tapo saulės kolektoriai. Todėl šiandien *Terraset* – ne tik mažiausiai šalyje energijos naudojanti mokykla, bet ir viena iš turistams patraukliausių Restono vietų.

Kitaip nei statybos istorijos, ugdymo proceso mokykloje *Terraset* labai originaliu nepavadinsi. Tai tradicinė Jungtinių Valstijų pradinė mokykla su tradiciniu mokomųjų dalykų rinkiniu. Tiesa, mokykla turi ir nuosavą tradiciją – kasmet rengiamą tėvų ir vaikų bėgimą miesto gatvėmis.

**10 didžiausių pasaulio miestų,
10 turtingiausių pasaulio žmonių,
10 gražiausių pasaulio vietų...
Į šį dešimtuką rinkinį
įtraukime ir
10 keisčiausių pasaulio mokyklų.**

Nuotykių mokykla

Fermerių kultūros Jungtinėse Valstijose nykimas jaudina ne tik pačius fermerius ir šalies vyriausybę, bet ir švietimo darbuotojus. Gal todėl ir mokykla *Watershed* (Kolorado valstija) įvedė į ugdymo programą darbo fermeje pagrindų pamokas, kurios pakaitomis vyksta vienoje iš šešių vietinių fermų.

Ir ne tik darbo fermeje pagrindų pamokos, bet ir visas mokymasis mokykloje *Watershed* yra panašus į keletą metų trunkantį grandiozinį nuotykį. Žinoma, vaikai mokosi ir įprastų mokykloje dalykų, pavyzdžiui, matematikos ir anglų kalbos, tačiau šias pamokas visi pasiryžę „išskentėti“ dėl mokomųjų ekspedicijų, kurios laikomos pačiu produktyviausiu ugdymo metodu. Su architektūra mokiniai susipažįsta ne tvankiose klasėse, o miestų gatvėse, o upes ir miškus per geografijos ir biologijos pamokas tyrinėja plaukdamai baidarėmis bei stovyklaudami gamtoje.

Mokyklos *Watershed* mokytojai padeda vaikams kurti dainas ir roko grupes, konstruoti robotus ir programuoti videožaidimus. O per kūno kultūros pamokas mokiniai žaidžia ne tik futbolą – jie užsiima joga, važinėja kalnų dviračiais.

Mokykla be drausmės

Toronte (Kanada) 1972 m. pradėjusioje veikti ALPHA alternatyvioje mokykloje kasdien švenčiama nepaklusnumo šventė. Mokykloje nerašomi pažymiai, nėra griežto tvarkaraščio, neužduodami namų darbai. Niekas nebus nubaustas ir už kreida ant lentos parašytą keiksmąžodį.

Mokiniai patys sprendžia, kaip jiems praleisti kiekvieną mokslo metų dieną ir kokias pamokas aplankyti. Mat klasės mokykloje formuojamos ne pagal mokinių amžių, o pagal jų interesus: greta matematikos, istorijos ir kalbos pamokų vyksta keramikos, kulinarijos ir net elementariosios filosofijos užsiėmimai. Svarbiausias mokytojų uždavinys – mokiniams tiesiog netrukdyti.

Jeigu mokykloje iškyla koks nors konfliktas, sušaukiamas specialus mokinių ir mokytojų komitetas. Abi konflikto pusės gali išdėstyti ir pagrįsti savo poziciją, o po to komitetas siūlo įvairius problemos sprendimo variantus. Svarbiausias siekis – rasti visus tenkinantį sprendimą.

Dar viena ALPHA mokyklos tradicija – rengti susirinkimus, kuriuose vaikai ir suaugusieji dalyvauja lygiomis teisėmis ir gali siūlyti ne tik įvairius dalykų tvarkaraščio, bet ir mokyklos valdymo tvarkos pakeitimus.

2011-ųjų „Oskaras“ už geriausią dokumentinį filmą atiteko Karenos Goodman ir Kirko Simono juostai „Čia nėra svetimų“. 40-ies minučių filmas pasakoja apie Izraelio mokyklą *Bialik-Rogozin*, kurioje mokosi legaliai ir nelegaliai iš įvairiausių šalių į Izraelį atvykę vaikai. Nors auga jie labai skirtingose šeimose ir meldžiasi skirtingiems dievams, bet per trumpą savo gyvenimą jie jau visi yra patyrę daug nelengvų išbandymų. Daugelis jų neteko artimųjų, yra išsekę fiziškai ir emociškai, o kai kurie ir mokyklos niekada nėra lankę.

Vaikai mokykloje gauna ne tik elementarių žinių. Juos ten maitina, girdo ir aprenčia. O nuoširdus rūpestis yra svarbiausias dalykas, kurį mokiniai gauna iš savo pedagogų. Niekas vaikų svetimais ar nereikalingais čia nelaiko, nes visi jie tapo izraeliečiais.

Pasaulio pažinimo muzikuojant mokykla

Leisdami savo vaikus į Harlemo choro akademiją (Niujorkas) amerikiečiai gali būti ramūs, kad jų atžalos ne tik pažins muzikines kultūros vertybes, lavins savo balso stygas bei važinės į gastroles, bet ir įgis bazinį humanitarinį išsilavinimą.

Šios mokyklos mokytojų misija – sudaryti sąlygas vaikų talentams atsiskleisti. Todėl mokymo programa susideda iš įvairių menų: dainavimo, šokių, grojimo muzikos instrumentais.

Žinoma, pokalbio stojant į mokyklą metu tikrinama ir vaiko klausa, ir ritmo jausmas, ir gebėjimas koncentruoti dėmesį. Tačiau svarbiausia sąlyga tapti šios mokyklos mokiniu – meilė muzikai.

Daug dėmesio pedagogai skiria ir kūno kultūrai – mokykloje yra ir krepšinio, ir futbolo komandos. Ir, žinoma, jų palaikymo grupės.

Atvykėlių mokykla

Klajojanti mokykla

Dar neseniai elnius auginančių ir nuolat klajojančių tėvų vaikų arba negaudavo jokio sisteminio išsilavinimo, arba turėjo gyventi mokyklose-internatuose ir mėnesiais nematyti artimųjų. Šiandien šią problemą sprendžia klajojančios mokyklos, kurių Rusijoje kasmet daugėja. Jakutijoje jų jau daugiau kaip dešimt.

Viena iš tokių mokyklų – *Keneleken*. Ji yra vienos evenkų nacionalinio regiono vidurinės mokyklos filialas. Todėl kiekvienoje naujoje klajoklių stovykloje dabar statomi ne tik įprasti statiniai, bet ir palapinė mokyklai. Nors mokinius galima ant vienos rankos pirštų suskaičiuoti, tikimasi, kad jų pasiekimai nebus prastesni už stabilesnėje aplinkoje besimokančių bendraamžių.

Klajojančioje mokykloje vaikai mokosi pagal specialiai jiems sudarytą tvarkaraštį, o namų užduotis ir kontrolinius darbus gauna internetu. Mat valstybė pasirūpino, kad visos elnių augintojų mokyklos turėtų palydovinę interneto prieigą. Atliktas namų darbų užduotis ir kontrolinius darbus mokiniai internetu grąžina į pagrindinę mokyklą, kurioje darbai taisomi ir vertinami.

Malonaus bendravimo mokykla

Kad patektum į *Mountain Mahogany* mokyklą Jungtinėse Valstijose, reikia laimėti loterijoje. Iš oficialaus mokyklos tinklalapio reikia atsisųsti ir užpildyti specialią formą, grąžinti mokyklai ir laukti, kol bus paskelbtas laimingųjų sąrašas.

Ne mažiau originalus ir pats ugdymo procesas. Visą mokyklos gyvenimą lemia trys principai – malonumas, saugumas ir emoci-

pasaulio mokyklų

Plaukiojanti mokykla

Ežeras Tonle Sap, šalia kurio IX–XV amžiuje buvo pastatytas, o dabar į UNESCO pasaulio paveldo sąrašą įtrauktas didžiulis indistų šventyklos kompleksas Angkor Wat, laikomas pačiu didžiausiu gėlo vandens baseinu Indokinijos pusiasalyje. Šis ežeras žymus ir dar viena Kambodžoje aplankyti verta vieta – plaukiojančiu kaimu su plaukiojančiais gyvenamaisiais namais, plaukiojančia kavine, plaukiojančiomis parduotuvėlėmis ir plaukiojančia mokykla.

Mokiniam ji yra tapusi tikrais antraisiais namais. Mat dauguma vaikų – mokykloje gyvenantys našlaičiai, kurių tėvai žuvo žvejodami ežere.

Aprūpinti našlaičius ir išlaikyti mokyklą labai padeda turistai: kiekviena nauja jų grupė šluoja prekes nuo vietinių parduotuvių lentynų ir vaikus tiesiog užverčia žaislais, kanceliarinėmis prekėmis ir saldumynais.

Atvirų erdvių mokykla

Kompanijos 3XN suprojektuota Orestado gimnazija (Danija) – tikras šiuolaikinio meno kūrinys – ir iš vidaus, ir iš išorės. 2007 m. gimnazijos pastatas buvo paskelbtas geriausiu statiniu visoje Skandinavijoje. Jis, beje, yra pirmasis pastatytas pagal nacionalinę Danijos bendrojo ugdymo sistemos reformos programą.

Orestade mokosi aukštesnių klasių mokiniai, kurie, be kita ko, ypač domisi visuomenės informavimo priemonėmis. Todėl žodis *komunikacija* skamba kiekviename jų žingsnyje.

Į klases mokiniai suskirstyti gana sąlygiškai – visų klasių užsiėmimai vyksta vienoje didžiulėje patalpoje. Kadangi mokykloje veikia ir belaidis internetas, mokiniai nuolat bendrauja ne tik realioje, bet ir virtualioje aplinkoje. O prabangius sraigtinius laiptus, kurie jungia keturis gimnazijos aukštus, gimnazistai vadina mokyklos širdimi.

Bendros kalbos paieškų mokykla

Užsieniečių mokyklos Pietų Korėjos Pusano mieste mokiniai mokosi ištisus metus. Mokykloje susirenka imigrantų arba ilgesniam laikui dirbti į šalį atvykusių specialistų vaikai. Intensyvaus be atostogų dirbančios mokyklos režimo tikslas – kiek galima greičiau pripratinti atvykėlius prie naujų gyvenimo sąlygų, kad ateityje jie galėtų įstoti į Korėjos aukštąsias mokyklas.

Susidraugauti su bendraklasiais įprastinėse Pietų Korėjos mokyklose jauniems imigrantams nelengva. Nežinodami vietinių tradicijų jie dažnai nusipelno aplinkinių pašaipos, kuri atvykėliams gali sukelti psichologinių traumų.

Dauguma Pusano mokyklos mokytojų – psichologai. Jie moko vaikus, kaip rasti bendrą kalbą su tais, kurie apie jų gimtą šalį net nėra girdėję.

Bemaž visi mokiniai vienu metu mokosi trijų kalbų: korėjiečių, anglų ir ispanų. Ugdymo planai numato ir pamokas, kurios neleidžia užmiršti šalių, iš kurių vaikai atvyko, kultūros.

jų lavinimas. Ugdymo programa sukurta vadovaujantis naujausiais neurologiniais tyrimais, kurie skelbia, kad sėkmingo ugdymo(si) garantas – pozityvi aplinka ir aktyvus dalyvavimas. Nors programoje daug standartinių mokomųjų dalykų, pirmiausia vaikus moko, kaip bendrauti su aplinka ir atlikti svarbiausius buitinius darbus: siūti, gaminti maistą, rūpintis daržu ir sodu. Mokytojai vaikus dažnai vadina „mažaisiais sodininkais“. Mat mokyklos teritorijoje auga galybė vaismedžių, kuriuos reikia prižiūrėti. Mokiniai mokykloje valgo vaisius, kuriuos patys ir išaugino.

Mokytis galima ir miške

Asta STARTIENĖ,

Šiaulių r. Kuršėnų Daugėlių pagrindinės mokyklos mokytoja

Pradinukai – labai smalsūs vaikai. Tik nereikia jų visą laiką sprauti į tradicinės pamokos rėmus. Kiekvienas mokytojas yra išbandęs įvairių netradicinių, vaikus aktyvinančių ugdymo metodų, ir aš čia nieko naujo nepasakysiu. Tik noriu pasidalinti patirtimi, kaip organizuojama netradicinė ugdymo(si) diena mūsų mokykloje visiems 1–4 klasių mokiniams.

Vyresni mokiniai – pradinukams

Jau ne pirmus metus organizuojame Miško šventę. Retas atvejis, kai kartu gerai sutaria mažesnieji ir aukštesniųjų klasių mokiniai. Mums tai pasisekė įgyvendinti, nes vyresnieji organizuoja ir veda renginius, o pradinukai juose dalyvauja.

Šių metų Miško šventė vyko su šūkiu „Sveikai ir saugiai gyventi smagu“. Ją skyrėme mokyklos 70-mečiui paminėti. Gamtosauginio būrelio „Pelėdžiukas“ nariai, 5–10 klasių mokiniai, organizavo renginį mažiesiems. Šventėje dalyvavo per 100 pradinukų ir 28 mikrorajono darželių paruošiamųjų grupių ugdytiniai.

Sudominti tokią masę 6–10 metų amžiaus vaikų nėra lengva, nes jiems reikia aktyvios veiklos. Todėl šventę organizuojame „stotelių“ principu. Miško šventė išsiskiria iš kitų renginių tuo, kad į ją integruojame pasaulio pažinimo, žmogaus saugos, sveikos gyvensenos, kūno kultūros dalykus. O stoteles ruošia ir jose pradinukus priima vyresnieji mokiniai. Stotelių turėtų būti tiek, kiek yra komandų, kad nebūtų grūsties ir visi galėtų užsiimti veikla. Stoteles komandos suranda nustatyta tvarka.

Vyriausias šventės vedėjas – Girinis. Jis kartu su dalyviais kartoja „Miško priesaiką“, kaip saugiai, nekenkiant sau, draugams ir miško gyventojams, elgtis miške. Prie miško vartų keliautojų laukia „Miško sargai“, kurie užduoda klausimus apie tai, kaip elgtis miške (Ar galima kurti miške laužus, jeigu galima – kur? Kodėl miške netinka senas priežodis: „nerėk, ne miške esi“? Ką pasako vienoje vietoje susirinkę varnai?..)

Orientacija ir teminės stotelės

Pirmą kartą šiemet į Miško šventės programą įtraukėme ir orientavimosi miške užduotį. Kiekviena komanda, kol pateko į šventės vietą, turėjo eiti pagal duotas nuorodas – keliauti į kairę ar dešinę iki nurodyto objekto, ketvirtokai pakartojo pasaulio šalių kryptis. Bekeliaudami turėjo nustatyti, apie kokį gyvūną užuominomis kalba-

■ Atlikę visas užduotis netradicinės ugdymo(si) dienos dalyviai buvo sukviesti ragauti „Girinio košės“.

ma jiems parašytame laiške, o atvykę į šventės vietą ir suradę paskutinę nuorodą, to gyvūno paveikslą suklijuoti iš duotų dalių.

Atlikę orientavimosi miške užduotis, dalyviai iš Girinio gauna miško planą su pažymėtomis stotelėmis, kurias reikia surasti. Kiekvienoje stotelėje laukia vis kita veikla.

Paruošiamos „Išmintingosios pelėdos“, „Medžių“, „Grybautojų“, „Linksmųjų žaidimų“, „Saugaus elgesio“, „Saugios gatvės“ stotelės. Stotelėse komandos prisimena jau turimas žinias, sužino šį tą naujo, žaisdamos įtvirtina įgūdžius.

„Medžių“ stotelėje susipažįstama su medžių įvairove, mokomasi pažinti medžius pagal jų vaisius, sėklas. Kiekvienas dalyvis iš „stebuklingos“ dėžutės traukia medžių, apie kuriuos jau žino iš pasaulio pažinimo pamokų, vaisius, nurodo, kur yra jų sėklos ir pan. Kartu susipažįsta ir su vienu kitu nauju medžiu. Šiemet visus labai sudomino ožekšnio vaisiai – purpurinės dėžutės su jose pasislėpusiomis oranžinėmis sėklomis. Paskui visi žaidė žaidimą „Surask medį“. Stotelėje apsilankę suaugusieji gavo dovanų – „Medžių knygelę“ apie gydomąsias medžių savy-

bes. Panašiai veikla organizuojama ir kitose stotelėse.

Kadangi šiais mokslo metais Kuršėnų Daugėlių pagrindinė mokykla švenčia savo 70-metį, „Išmintingosios pelėdos“ stotelėje pradinukai turėjo atsakyti į klausimus apie savo mokyklą, jos vadovus ir mokytojus.

„Saugios gatvės“ stotelėje buvo mokomi saugiai eiti per kelią užmiestyje.

„Grybautojų“ stotelėje prisiminė, kaip atskirti valgomus ir nevalgomus grybus, pakartojo pagrindines saugaus grybavimo taisykles.

Linksmojoje estafetėje netrūko gerų emocijų, nes visiems patinka judrieji žaidimai, tačiau čia reikėjo ne tik greičio, bet ir sumanumo, draugiškumo, nes tik taip buvo galima teisingai atlikti užduotis. Kartu paminėjome ir Europos judėjimo savaitę. Kūno kultūros mokytojas organizavo 500 m bėgimo varžybas.

Atlikus visas užduotis, Girinis sukvieta netradicinės ugdymo(si) dienos dalyvius ragauti „Girinio košės“ ir miško arbatos. Kiekvienas įsitikino, kad košę valgyti ne tik sveika, bet ir skanu (ypač gamtoje).

Kad šventė pavyko, rodo mokinių ir šventės dalyvių tėvelių atsiliepimai apie renginį.

Holokaustas, Europa, Sibiras

Netradicinės pilietiško pamokos Marijonų gimnazistams

Marijampolės marijonų gimnazijos I klasių mokiniams organizuota (09 23) istorijos ir pilietiško pamoka Marijampolės žydų holokausto vietoje. Mokiniai sužinojo apie žydų bendruomenės nuopelnus tarpukario metais mūsų valstybės bei miesto kultūrai ir ekonomikai. Sužinojo, kaip naciai 1941 m. žiauriai nužudė daugumą Marijampolėje gyvenusių žydų. Aukų atminimą gimnazistai pagerbė uždegdami žvakutes žudynių vietoje.

I klasių gimnazistai lankėsi Vilniuje: Europos informacijos centre (EIC), LR Seime ir Valdovų rūmuose. Edukacinės programos metu EIC mokiniai sužinojo Europos Sąjungos susikūrimo isto-

riją, dalyvavo diskusijoje „Lietuvos pirmininkavimas Europos Tarybai“. Apsilankę Seime susipažino su pagrindinėmis parlamento funkcijomis, turėjo galimybę stebėti plenarinį posėdį.

I ir II klasių gimnazistai dalyvavo susitikime-diskusijoje su „Misija Sibiras“ dalyviais. Susitikimo tikslas – pristatyti moksleiviams istorinę atmintį bei tautinį patriotiškumą, formuoti teigiamą patriotiško ir pilietiško jaunimo įvaizdį visuomenėje, priminti XX amžiaus juodžiausią istorijos puslapį.

Netradicinės pilietiško pamokas organizavo istorijos mokytoja Laima Grinkienė.

Rudens pamokos

Aukštinis spalvis kviečia džiaugtis savo spalvomis. Utenos vaikų lopšelio-darželio „Želmenėlis“ auklėtojos Valda Liugailaitė ir Regina Girčienė ugdomosios veiklos metu vaikams atskleidė daug gamtos paslapčių apie medžius.

„Savaitės pradžioje vaikai stebėjo filmuką apie ąžuoliuką – jo augimą nuo gilės iki medelio, virtualiai domėjosi Lietuvos galiūnu – Stelmužės ąžuolu. Vėliau vaikai, lydimi auklėtojų, apsilankė viename iš miesto parkų – Krašonos. Čia iškylautojai galėjo pasigėrėti čiurlenančiu upeliu ir pažaisiti aukštiniais lapais, bandydami atspėti, kokio medžio lapą randa. Daug džiaugsmo suteikė darželinukams „Saulės“ gimnazijos teritoriją puošiančios netikėtos gėlių kompozicijos“, – rašo „Dialogui“ Violeta Develienė.

■ Vaikai virtualiai domėjosi Lietuvos galiūnu – Stelmužės ąžuolu.

■ Daug džiaugsmo darželinukams suteikė „Saulės“ gimnazijos teritoriją puošiančios netikėtos gėlių kompozicijos.

Tarsi lėlė be kojų

Jūratė VOLOSKEVIČIENĖ

Lietuvos mokytojų profesinės sąjungos pirmininkė

Tiek „Dabartinės lietuvių kalbos žodynas“, tiek ir „Tarptautinių žodžių žodynas“ aiškina, jog **strategija**, išvertus iš senosios graikų kalbos, reiškia **vadovavimas**, o daugiau reikšmės aiškinamos, kad tai yra ginkluotųjų pajėgų rengimo karui **teorija ir praktika** arba politinės, visuomeninės kovos **mokslas**.

Taigi Valstybinė švietimo strategija (toliau – Strategija), nors ir nesiruošia ginkluotam karui, privalo sujungti visas šias tris kategorijas – teoriją, praktiką ir mokslą. Deja, gilinantis į naująją Strategiją, pasigendama konkretumo siekiant užsibrėžtų tikslų, o vyraujanti veiksmažodžio bendraties forma tekstą daro itin abstraktų.

***

Iš istorijos žinome, kad bet kokia strategija, neparemta taktika, t. y. veiklos būdais ir metodais, netenka vertės, o šiandien mes kalbame apie VALSTYBINĘ ŠVIETIMO STRATEGIJĄ, kuri turi tapti visos šalies vystymosi kertiniu akmeniu ir rodikliu.

Tarkim, vienas iš uždavinių pirmojo Strategijos tikslo įgyvendinimui yra „**Motyvuoti** gabius jaunos žmonės rinktis karjerą formaliojo ir neformaliojo švietimo įstaigose“ (15.1 p.), tačiau nenumatytos konkrečios motyvavimo priemonės.

O derėtų numatyti:

1. Keisti valstybinį požiūrį į pedagogo profesiją (žr. 14.2 p.):

- Konkrečiomis priemonėmis numatyti mokytojo darbo sąlygų gerinimą, nes tik tada galima tikėtis, kad pedagoginių bendruomenių kritinę masę sudarys reflektuojantys, nuolat tobulėjantys ir rezultatyviai dirbantys mokytojai ir dėstytojai (žr. 13.1 p.).

- Atnaujinti ir tobulinti ilgalaikę mokytojų darbo užmokesčio kėlimo programą. Akivaizdu, jog, neužtikrinus tinkamo atlyginimo, bent jau jaunų VYRŲ pedagogų pritraukimas (žr. 14.2 p.) lieka popierine utopija.

- Numatyti juridiskai pagrįstas pedagogų fizinio bei psichologinio saugumo užtikrinimo priemones.

2. Pedagogines studijas iškelti į tokį lygį, kad jose mokyti būtų prestižu (žr. 14.1 p.).

3. Jaunam pedagogui numatyti **konkrečias** pragyvenimo ir karjeros perspektyvas bei sąlygas (žr. 12.6 p.).

4. Visuomenės pasitikėjimas švietimo sistema didžiuole dalimi priklauso nuo **valstybinio** požiūrio ir pedagogo statuso pripažinimo (žr. 15.5 p.). Todėl pagaliau reikėtų ryžtis ir, pasinaudojant UNESCO rekomendacijomis, valstybiniu lygiu įteisinti Lietuvos Respublikos mokytojo (pedagogo) statusą.

***

Itin svarbia problema naujojoje Strategijoje įvardijama **mokymosi motyvacijos stoka**. Tačiau nematau, jog visuomenės pasitikėjimą, pastaruosius penkerius metus svyravusį nuo 40 iki 50 proc., galima vertinti **gana gerai** (žr. 12.6 p.). Šie skaičiai Lietuvos švietimo strategams turėtų kelti nemenką nerimą.

Kita mokymosi motyvacijos priežastimi būtina įvardyti nepakankamą dėmesį **vidutinių gabumų mokiniui**. Kaip ir iki šiol, taip ir šioje Strategijoje didžiausias dėmesys skiriamas **gabiems ir itin gabiems bei atskirties rizikos grupių moksleiviams** (žr. 12.2 p.). O vidutiniokas ir toliau lieka nepastebimas, nes jis ne tik niekuo ypatingu nepasižymi, bet ir problemų ypatingų nekelia. Tarsi tai būtų ne mūsų vaikai ar ne mūsų šalies piliečiai. Tačiau pamirštame, kaip dažnai šie nepastebimieji tampa pasaulinio lygio mokslininkais, gydytojais, o svarbiausia – gerais žmonėmis, dorais piliečiais.

Džiugu, kad pagaliau atkreiptas dėmesys į nepakankamą aukštosios ir profesinės mokyklose rengiamų specialistų poreikio planavimą. Tačiau **atskaitomybės visuomenei bei atsakomybės už veiklą** reikalavimas privalo būti akcentuojamas ne tik ugdymo įstaigoms, bet ir savivaldybėms, ŠMM, kitoms už šalies švietimą atsakingoms valstybės institucijoms bei jų darbuotojams (žr. 12.3 p.).

Naivu reikalauti švietimo kokybės, tinkamai sistemos nefinansuojant. Spartėjantys gyvenimo iššūkiai ir finansi-

nis nestabilumas verčia ieškoti naujų saugiklių. Todėl logiška būtų siekti, kad pastaraisiais metais gerokai smukęs švietimo biudžetas būtų ne tik atkurtas iki 6 proc. nuo BVP, bet ir ateityje didinamas, o, ištikus finansinei krizei, išlaikomas ikikrizinis lygis, nes, mažėjant BVP, atitinkamai mažėja ir procentais skaičiuojami dydžiai.

Berods nė vienu žodžiu neužsiminta apie moksleivių ir studentų sveikatingumo gerinimą, o tai, pastaruoju metu gausėjant informacijos sriautui, ypač svarbu. Taip pat pasigendama jaunimo teisinio švietimo, kuris tiesiogiai padėtų įgyvendinti Strategijoje numatytus vertybinius principus, kaip humaniškumas, demokratiškumas, o ypač **atsakingumas už savo veiksmus**.

Lietuvos švietimo strategai viešai skėsčioja rankomis, neišmanydami, kaip „atsikratyti“ pensinio amžiaus pedagogų, tačiau ir šioje Strategijoje nenumatytos vyriausiojo amžiaus žmonių mokymosi perspektyvos ir priemonės, padėsiančios rasti savyje ar įgyti naujų kompetencijų. Tai ypač aktualu pedagogams, kurie, pasak psichologų, priskiriami pasyviems karjeristams, kurie profesiją pasirinko VISAM gyvenimui, todėl neišsivaizduoja savęs kitame amplua ir itin skaudžiai išgyvena baimę pasijusti neberekalingam (žr. 16.3 p.).

Strategijoje apie švietimą kalbama kaip apie savarakišką, bet atskirą šalies vystymosi šaką, šiek tiek siejama su darbo rinka, todėl pasigendama ryšio su kitomis šalies gyvenimo sferomis.

***

Vertinant mokytojo praktiko požiūriu, darytina išvada, kad naujoji Valstybinė švietimo strategija 2013–2022 metams tėra deklaratyvi, todėl strategiškai itin silpna, neatitinkanti laikmečio ir jo poreikių. Strategijos keliama tikslai ir uždaviniai nepagrįsti konkrečiomis priemonėmis, būdais ir metodais. Tai tarsi dirbtinė lėlė be kojų, o veikiau, tai tėra tik situacijos apžvalga, reikalinga VALSTYBINĖS ŠVIETIMO STRATEGIJOS kūrimui.

S.

SVETUR

Vokietija: 15 metų draugystės

Aukštas pragyvenimo lygis, stabili ekonomika, pavyzdinė darbo kultūra – tai tik keli Vokietiją charakterizuojantys momentai. Kaip Vokietija, po paskutinio karo patyrusi siaubingus nuostolius, galėjo taip sparčiai vystytis gerovės valstybės kryptimi? Įvairiai bandoma atsakyti į šį klausimą, bet akivaizdu, kad mokykla ir švietimas čia nebuvo paskutinėje vietoje.

Mums, Kupiškio Povilo Matulionio progimnazijos mokiniams ir man, kaip šios mokyklos mokytojai, norėjosi kiek daugiau apie tai sužinoti lankantis mokykloje *Wormshedt Grundshule*. Partneriški ryšiai su šia ugdymo įstaiga, užsimezgę daugiau kaip prieš 15 metų vykdant bendrą projektą, tęsiasi iki šiol.

Reikia pabrėžti, kad mūsų mainai nėra turistiniai – planuojame bendras veiklas, būname vieni kitų pamokose visą savaitę ir tik po to mėgaujamės turistiniais smagumais. Suprantama, kad vaikams visa tai patinka, jie laukia kelionės, pradeda jai ruoštis prieš gerą pusmetį... Kaip susikalbame, jei nuoseklaus vokiečių kalbos mokymo mokykloje nėra? Pramokstame vokiškai neformaliojo ugdymo užsiėmimų metu, bet dažniausiai pagelbsti anglų kalba...

***

Taigi, kas įdomaus Tiuringijos žemėje esančioje mokykloje *Wormshedt Grundshule*?

Tai pradinė mokykla, kurioje mokosi šimtas vaikų ir dirba šeši mokytojai. Mokyklai vadovauja direktorius ir pavaduotojas – taip pat vyras, labai mokinių mėgstamas (tikriausiai dėl to, kad jaunesnis nei direktorius ir dažniau būna mokykloje). Jaunos mokytojos praktikantės klasės durys papuoštos jos fotografija su trumpu gyvenimo aprašymu. Visi kolegos mokytojai stebi praktikantės darbą ir jai pataria. Praktika tęsiasi visus metus: po metų bus aišku, ar ji tiks šiai mokyklai.

Mokykloje mokinių atostogų metu mokytojai nedirba – mokykla tiesiog užrakinama. Bet pamokų metu mokytojai dirba daug, nuosekliai ir kantriai. Mokiniai ne tik mokosi – jie turi daug pareigų klasėje – palaiko tvarką, švarą ne tik klasėje, bet ir valgykloje, nepaisant to, kad jie dar tik pradinukai.

Kompiuterių klasėse nėra (kaip ta Vokietija ruošiasi informacinei visuomenei, apie kurią taip gražiai suokia visokie lektoriai pas mus?). Kompiuterių klasė, tiesa, yra, bet be interneto ir kompiuteriai senutėliai... Klasėse pamokų metu niekas jokio mobiliojo telefono ar dar kokio modernaus žaisliuko nemai – dirba visą pamokos laiką. Per visą savaitę neteko matyti mokytojo ką nors drausminant – visi atlieka užduotis vieni kitiems netrukdydami, neerzindami, nesišaipydami; jei kam prireikė nusidrožti pieštuką, moki-

nys ramiai palieka savo darbo vietą ir eina prie šiukšliadėžės. Jei užduotis atlikta, galima žaisti koridoriuje – vėlgi niekam netrukdam ir neužgauliojant.

Daug dirbama rankomis: vaikai klijuoja, karpą, komponuoja, dėlioja, naudoja gamtines medžiagas. Sakysite, nieko tokių? Sutinku, bet elgesio kultūra kokybiškai skiriasi, – kaip dažnai mes Lietuvoje panašiose situacijose pasijuntame lyg tarp beždžioniukų? Gal tai ir yra viena iš Vokietijos lyderiavimo priežasčių?

Vaikai šioje mokykloje mokomi domėtis pasauliu, jį tyrinėti. Menu, prieš keletą metų vokiečių vaikai kartu su mūsiškiais gražią gegužės popietę vaikščiojo ežero pakrante – oras puikus, aplink pavasarinę žalumą, vokiečiai braidžioja pakrantėmis gaudydami ir vieni kitiems rodydami varliukus bei drugelius, o mūsiškiai maigo mobiliųjų telefonų klavišus...

Mokyklos direktorius F.Gudermanas domisi ir Lietuva. Ir ne šiaip sau domisi – surado netoliese gyvenančią lietuvių kalbos mokytoją lietuvaite, ir dabar mokykloje mokoma lietuvių kalbos. Vokiečių vaikai jos mokosi noriai...

Dabar lauksime savo bičiulių vokiečių atvažiuojant pas mus – draugystė turi tęstis.

Dalia VENCKUVIENĖ,
Kupiškio Povilo Matulionio
progimnazijos anglų kalbos mokytoja

KONFERENCIJOS

Mokinys ir mokytojas globalioje visuomenėje

Šiauliu „Saulėtekio“ gimnazijos anglų kalbos mokytoja **Kristina Urbonienė** „Dialogui“ praneša, kad Vilniuje spalio 11–12 d. įvyko 15-oji tarptautinė anglų kalbos mokytojų konferencija „Tarpkultūrinės kompetencijos globalioje visuomenėje“. Ją organizavo Lietuvos anglų kalbos mokytojų asociacija su Britų taryba Lietuvoje. Konferencijos lektoriai, turintys gyvenimo ir darbo skirtingose šalyse bei kultūrose patirties, atskleidė globaliosios visuomenės pranašumus bei trūkumus, pademonstravo, kaip kultūriniai skirtumai gali atspindėti kiekvienos tautos identitetą, analizavo įvairius darbo su mokiniais metodus.

Mokytojai konferencijoje ne tik patobulino savo bendrąsias bei pedagogines kompetencijas, bet ir patys dalijosi gerąja patirtimi. „Džiaugiuosi, kad turėjau galimybę pristatyti savo patirtį ugdant tarpkultūrinį mano mokinių sąmoningumą. Viena iš sėkmingiausių tokio darbo formų – tarptautiniai projektai. „Saulėtekio“ gimnazijoje vykdytas tarptautinis projektas „Kultūrinis ir gastronomicinis pasimatymas“ buvo sėkmingas ne tik todėl, kad mokiniai keliavo, kūrė, bendravo ir gamino patiekalus. Patobulėjo jų kalbiniai bei IT gebėjimai, mokiniai suvokė Europos kultūrinius skirtumus analizuodami patiekalus ir tradicijas, pasijuto tikrais europiečiais“, – dalijasi mokytoja K.Urbonienė.

Savivaldos diena Drąsučių mokykloje

Savivaldos diena – viena įdomiausių ir laukiamų švenčių Drąsučių mokykloje (Šiaulių r.), nes tądien pamokas veda ne tik dešimtos klasės mokiniai, bet ir tėveliai. „Naujai „iškeptai“ administracijai bei mokytojams – tėvams buvo truputį neramu, todėl mokyklos direktorė Danutė Petkienė tarė keletą padrąsinančių žodžių bei palaimino šios dienos darbus... Po pamokų naujieji mokytojai šluostėsi prakaitą: tokių judrių ir nesuvaldomų, bet smalsių mokinių dar neturėjo.

Pamokos baigtos, liko pagrindinis šventės akcentas – sveikinimas tikriesiems mokytojams...“ – rašo „Dialogui“ Drąsučių mokyklos tarybos pirmininkė **Idilija Labenskienė**.

Poeto gimimo dieną primena kūriniai

Šiais metais literatūros klasikui Kostui Kubilinskui būtų sukakę 90 metų. „Labiausiai poetą išgarsino eiliuotos pasakos, pelniusios jam pasakų karaliaus vardą. K.Kubilinskas rašė paprastus, linksmus eilėraščius, sukūrė vaikams ratelių, žaidimų, mįslių, poemų ir pjesių. Radviliškio r. Baisogalos gimnazijos penktokai su gimnazijos biblioteka draugauja jau seniai – dar būdami darželinukai

čia lankydavosi, klausydavosi skaitomų knygelių, žaisdavo. Dabar mokinukai dalyvavo renginyje, skirtame K.Kubilinsko jubiliejui. Vaikai domėjosi poeto kūryba, pasirinko ir skaitė mėgstamiausius kūrinius. Visi mintinai moka vaikystės eilėraštį „Mano batai buvo du“, žino eiliuotas pasakas...“ – pasakoja „Dialogui“ Baisogalos gimnazijos bibliotekininkė **Rimantė Stasiukonienė**.

■ Baisogalos gimnazijos penktokai mokyklos bibliotekoje mini Kosto Kubilinsko gimimo sukaktį.

Klasėje su triušiais, katytėmis, papūgėlėmis...

„Iš ryto į biologijos kabinetą susirinko neįprasti svečiai – mokinių globotiniai: triušiai, katytės, papūgėlės, šinšilos, degu, žiurkėnai, jūrų kiaulytės. Vyko paroda „Mūsų augintiniai“. Moksleiviai sulaukė ir svečių – VŠĮ „SOS gyvūnai“ savanorių. Savanorė Ilona vedė gerumo pamokėlę 5 ir 6 klasių mokiniams. Joje dalyvavo ir prieglaudos globotiniai, sveiki, skiepy-

ti ir mylintys vaikus. Šios gerumo pamokėlės metu savanorė pasakojo apie beglobius gyvūnus, kiekvieno žmogaus atsakomybę už savo augintinius. Ji sulaukė daug moksleivių klausimų apie gyvūnus ir jų priežiūrą, – biologijos mokytoja **Marija Ožeraitienė** pasakoja apie Pasaulinei gyvūnijos (gyvūnų) dienių skirtą renginį „Mes irgi norime būti mylimi...“ Vilniaus Gerosios Vilties vidurinės mokykloje.

Mokiniai beglobiams gyvūnams neliko abejingi – paruošė dovanų: visą savaitę vyko akcija, kurios metu vaikai nešė konservus šunims ir katėms, makaronus ir ryžius virti košėms, plovimo priemonės, vienkartinės pirštinės ir t. t.

Mokykloje eksponuojama moksleivių darbų paroda „Reti, saugomi Lietuvos gyvūnai“.

■ Tądien Vilniaus Gerosios Vilties vidurinės mokyklos penktokai ir šeštokai į mokyklą atėjo ne vieni...

Gamtos mokslų olimpiada J.Janonio gimnazijoje

■ Šiemet gamtos mokslų olimpiados dalyviai kovojo dėl galimybės atstovauti Lietuvai X tarptautinėje jaunių gamtos mokslų olimpiadoje (International Junior Science Olympiad) Indijoje.

Šiaulių Juliaus Janonio gimnazijoje penktąjį kartą įvyko tradicinė Lietuvos gamtos mokslų olimpiada, kurioje dalyvavo beveik 70 mokinių iki 16-os metų amžiaus iš Šiaulių apskrities.

Dalyviai dvi valandas sprendė sudėtingas biologijos, chemijos, fizikos užduotis. Tikėti savo sėkme mokinius įkvėpė ir gyvas pavyzdys – Kotryna Vaidžiulytė, Šiaulių Juliaus Janonio gimnazijos abiturientė, kuri 2008 metais Kipre vykusioje penktojoje Europos Sąjungos mokslo olimpiadoje (EUSO) laimėjo aukso, o 2009 m. Tarptautinėje biologijos olimpiadoje Japonijoje – bronzos medalį. Šiandien ji ne tik Vil-

niaus universiteto biochemijos specialybės magistrantė, bet ir aktyvi savanorė, kuri jau penktus metus gimnazijoje padeda organizuoti gamtos mokslų olimpiadą.

Olimpiados dalyviai kovojo dėl galimybės atstovauti Lietuvai X tarptautinėje jaunių gamtos mokslų olimpiadoje (International Junior Science Olympiad) Indijoje.

Šiuo metu olimpiados dalyviai kantriai nagrinėja užduočių atsakymus ir laukia gerų žinių iš organizatorių – Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro ir Lietuvos gamtos mokslų olimpadų asociacijos atstovų.

Apie tai „Dialogui“ pranešė biologijos mokytoja **Rasa Dabregaitė**.

Viktorina „Gyvūnai šalia mūsų“

Šiaulių Gegužių progimnazijoje organizuota tradicinė miesto penktų klasių mokinių viktorina „Gyvūnai šalia mūsų“, skirta paminėti Pasaulinę gyvūnų globos dieną.

Spalio 4-oji yra ir šv. Pranciškaus Asyžiečio (gyvūnų globėjo) diena. Pasaulis žino Pranciškų Asyžietį kaip poetą, visuomenės veikėją, gamtos mylėtoją. Mintis paminėti šią dieną gimė 1931 metais Florencijoje, tarptautinėje konferencijoje, skirtoje gyvūnų globai. Nuo 2000 metų ši diena minima ir Lietuvoje. Šią dieną siekiama priminti, kad tarp mūsų gyvenantiems gyvūnams reikalingas dėmesys ir globa. Viktorinoje varžėsi Šiaulių „Juv-

tos“, Gytarių, Rėkyvos, Dainų ir Gegužių progimnazijų komandos. Penktokai turėjo atsakyti į klausimus, suskirstytus pagal temas: „Mįslės“, „Animacija ir filmai“, „Gyvūnai ir matematika“, „Gyvūnai“, „Įvairūs klausimai“. Lengviausiai mokiniams sekėsi atspėti filmų pavadinimus ir veikėjus, o sunkiausi buvo matematiniai klausimai.

Susumavus rezultatus paaiškėjo, kad geriausiai sekėsi „Juventos“ ir Gegužių progimnazijų penktokams.

Viktoriną organizavo bei „Dialogui“ apie ją parašė Gegužių progimnazijos gamtos mokytojos **Dalia Urbonavičienė** ir **Vilma Krankalienė**.

Amatų diena Lauksargių pagrindinėje

■ Verpimo amato moksleivius mokė Daina Linkienė.

Šiais mokslo metais Tauragės r. Lauksargių pagrindinė mokykla užsibrėžė uždavinį stiprinti bendradarbiavimą su tėvais, kviečiant juos kiek galima aktyviau dalyvauti ugdymajame procese. „Keletą kartų per mokslo metus mokykloje vyksta netradicinio ugdymo dienos. Ši diena buvo skirta liaudies amatų mokymuisi. Mokiniai pasidalino į dirbtuvėles ir padėdami mokinių mamų bei mokytojų, mokėsi amatų, gamino, kūrė...“ – rašo „Dialogui“ Lauksargių mokyklos direktoriaus pavaduotoja ugdymui **Violeta Meilienė**.

Fiurerio vaikai

Politinių veikėjų asmeninis gyvenimas visada jaudino jų bendraamžių ir palikuonių protus. O jeigu tai Adolfo Hitlerio gyvenimas, apie kurį ne tiek jau daug ir žinoma, tai pramanams ir gandsams nėra pabaigos. Neseniai britų žurnalas „The Globe“ išspausdino unikalią medžiagą apie galimų Hitlerio vaikų likimus.

„Toro“ projektas

Faktas, kad Hitleris galėjo turėti vaikų, abejonių nekelia. Jaunystėje jis turėjo keletą romanų, ir, kaip tikina „The Globe“, viena iš jo tuometinių draugių Hilda Lokamp pagimdė Adolfui sūnų, kurio pėdsakai vėliau pradingo. Puičiai žinoma ir tai, kad Hitleris turėjo intymių ryšių su moterimis, būdamas Šiaurės Prancūzijos fronte. Įtikinama versija, jog vienas iš madam Madeleine la Rue, oficiančės iš karininkų kavinės, sūnų – Hitlerio vaikas, nors jokių dokumentų apie jų kraujo ryšį nesama. O ir būti negalėjo: vaikas pasaulį išvydo nuo atsitiktinio ryšio, ir jo motina tiesiog negalėjo pretenduoti į tai, kad fiureris pripažintų savo tėvystę. Apie tai ji ir rašė savo slaptame dienoraštyje.

Adolfas Hitleris norėjo turėti vaikų. Kalbama, kad jis pavydėjo Stalinui, kad šis gali perduoti valdžią savo sūnums. Todėl jam labai pravertė visiškai slaptas „Toro“ projektas, kuriam vadovavo Heinrichas Himmleris. Remiantis šiuo projektu, buvo planuojama dirbtinai apvaisinti šimtą moterų nuo 18 iki 27 metų; dauguma iš jų buvo vokiečių ir tikrai dvi kitatautės – norvegės. Hitleris reikalavo, kad jo kraujas susimaišytų su vikingų krauju. Ne visi šie apvaisinimo projektai baigėsi sėkmingai, tačiau, remiantis vieno iš šio projekto dalyvių, slaptosios „Lebensborn“ laboratorijos daktaro Alessandro Genovesi žodžiais, šiek tiek iki karo laboratorinio komplekso skyriuje pasaulį išvydo 22 naujagimiai. Nacistinės Vokietijos vadovybė tikėjosi, kad šie vaikai pademonstruos genialius gabumus jau ankstyvame amžiuje. Tačiau, nors Hitlerio palikuonys vystėsi normaliai, unikalių jų sugebėjimų nepastebėta.

1945-ųjų gegužės pradžioje šis specialus kompleksas gavo įsakymą evakuotis. Visi dokumentai buvo sunaikinti, o vaikai išdalinti valstiečiams iš aplinkinių vokiškų ir

austriškų kaimų. Jeigu jie visi išliko, vadinasi, dabar pasaulyje gyvena, dirba ir džiaugiasi gyvenimu keletas dešimčių Hitlerio sūnų ir dukterų. Jų likimas galėjo susiklostyti įvairiai; labai gali būti, kad kai kurie iš jų yra tapę šių dienų Europos politiniais veikėjais.

Sūnus Amerikoje

Jeigu šie žmonės tebėra gyvi, jie nieko nenutuokia apie savo kilmę, todėl jiems nėra ko baimintis ar slėpti, kaip JAV piliečiui Wernerui Schmedt'ui, kuris tik neseniai žiniasklaidai pasisakė esąs Hitlerio sūnus. Tuo sunku patikėti, bet Werneris pateikė žurnalistams fotografijų, kur įamžinti apsikabinę jis, jo tėvas (Trečiojo reicho fiureris) ir motina! Esama ir gimimo liudijimo. Grafoje „Tėvai“ konspiracijos tikslais įrašyti tik inicialai: tėvas – „H“, motina – „R“, ir data – 1929 metų vasario 23-ioji.

Išsina, kad Wernerio Schmedt'o motina buvo Geli (Angela) Raubal, jaunoji Hitlerio dukterėčia, kurią jis buvo aistringai įsimylėjęs. Geli savo gyvenimą baigė savižudybe (remiantis kita versija – buvo paties Hitlerio nužudyta iš pavydo), kai sūnui tebuvo viso labo penkeri, ir nuo to laiko jį augino auklės iš Vokietijos ir Austrijos. Wernerio žodžiais tarant, tėvas jį reguliariai lankydavęs ir, jei tik galėdavęs, likdavęs nakvoti. Berniukas ilgai vienoje vietoje neužsibūdavo – saugumo sumetimais nuolat būdavo perkeliamas iš vienos vietos į kitą. Dešimtojo gimtadienio proga Hitleris padovanojo sūnui žirgą, kurį buvo gavęs dovanų iš Musolinio.

Kaip teigia ponas Schmedt'as, paskutinis jo susitikimas su tėvu įvyko 1940 metų pabaigoje. Hitleris pasakė, kad vyksta karas ir jiedu nesimatysią kelerius metus, tačiau po pergalės jis padovanosias jam visą pasaulį. Šitos akimirkos sūnus nesulaukė ir jam visą gyvenimą teko slėpti savo kilmę bei buvimo vietą.

■ Adolfas Hitleris ir jo dukterėčia Angela (Geli) Raubal apie 1930 metus

1951 metais jis įsikūrė JAV, baigė universitetą, ilgai dirbo vienoje statybos įmonėje. 1990 metais ponas Schmedt'as pradėjo savo verslą. Dabar, norėdamas įrodyti savo kraujo ryšį su Hitleriu, jis pasirengęs atlikti DNR analizę. Tačiau tokiai analizei reikalingos jo tėvo ląstelės. Kol kas Rusijos vadovybė (tikinama, kad Rusijoje yra Hitlerio kaukolė) jokių komentarų šiuo klausimu neteikia.

Australų mistifikatorius

Australijoje šių metų pavasarį teisme buvo nagrinėjama Michaelio O'Haros – žmogaus, taip pat pasiskelbusio Hitlerio sūnumi ir dargi savininku ginklo, kuriuo šis nusišovė, byla. Atlikto tyrimo metu išaiškinti faktai leido teismo kaltintojui tikinti, jog O'Hara sufabrikavo šimtus dokumentų, samdė vertėjus iš vokiečių ir rusų kalbų, o specialūs ekspertai padėjo jam parduoti ginklą kuo brangiau. Pats mistifikatorius tvirtino, jog po karo Hitlerio pistoletas buvo nusipirktas iš KGB agento austro, vardu Otto. Tačiau tyrimas nustatė, kad ginklą apgavikas įsigijo iš Melburno ginklų prekeivių 1990 metais.

Šioje istorijoje daugybė neaiškumų, neaiški ir pati O'Haros asmenybė. Jis gimęs 1944-aisiais. Jo buvusi žmona paliudijo, esą jos sutuoktinis žinojęs smulkiausias Hitlerio gyvenimo detales, bet ji niekada net neįtarusi apie jo giminybę su nacistų diktatoriumi. Dabar O'Hara toliau rašo savo autobiografiją „Aš – Hitlerio sūnus“.

Neabejotina, kad O'Haros knygos, kaip ir kitų autorių kūrinių šia tema, bus populiarios – juk žmonės mėgsta sensacijas. Skaitys jas ir tie, kurie dar prisimena siaubingus nacių nusikaltimus ir bijo „antrojo Hitlerio“ pasirodymo. „Taigi finalinio taško byloje apie fiurerio palikuonis kol kas dėti negalima“, – reziumuoja „The Globe“.

Parengė Dana DOVYDAITYTĖ

➤ MOKYKLOSE

Buvę mokiniai sugrįžta

Šiaulių Stasio Šalkauskio gimnazijos projekto „Drąsinkime ateitį“ nariai pakvietė gimnazijos bendruomenę į susitikimą su buvusią mokyklos mokine, dabar – aktore, dirbančia Panevėžio Juozo Miltinio dramos teatre, Inga Jarkova. Baigusi režisūros studijas Klaipėdos universitete, pastačiusi diplominį spektaklį Šiaulių dramos teatre, šaknis Inga įleido Panevėžyje. Ji džiaugiasi savo vaidmenimis, kolegomis, darbu, gyvenimu ir jai pačiai netikėtu įvertinimu – Auksiniu scenos kryžiumi už pagrindinį vaidmenį Juozo Miltinio dramos teatro spektaklyje „Anė iš Žaliastogių“, – praneša „Dialogui“ minėtos gimnazijos Neformaliojo švietimo ir pagalbos skyriaus vedėja Irena Kiltanavičienė. Pasakodama gimnazistams savo sėkmės istoriją viešnia ragino susirinkusiuosius būti drąsius ir veržlius, o renkantis būsimą profesiją klausyti savo širdies balso. Atsisveikindama su savo buvusios mokyklos mokiniais ir mokytojais aktorė I.Jarkova „Svečių knygoje“ parašė: „Gyvuokit ir mylėkite vieni kitus.“

■ Su Šiaulių Stasio Šalkauskio gimnazijos bendruomene savo sėkmės istoriją dalijosi buvusi šios mokyklos mokinė Panevėžio Juozo Miltinio dramos teatro aktorė Inga Jarkova.

Biotechnologijų naujovės – gimnazistams

■ Didždvario gimnazijos mokiniai VU Biotechnologijos institute: naudodamiesi pažangiausia biotechnologine įranga moksleiviai savarankiškai atliko laboratorinius darbus.

Penkiolika Šiaulių Didždvario gimnazijos II ir III klasių mokinių kartu su moksleiviais iš Vilniaus ir Panevėžio buvo pakviesti į Vilniaus universiteto Biotechnologijos institutą, kur naudodamiesi pažangiausia biotechnologine įranga savarankiškai atliko laboratorinius darbus. Tokio pobūdžio išvyka jau trečią kartą surengta Didždvario gimnazijos chemijos mokytojos ekspertės Virginijos Savickaitės iniciatyva, – praneša moksleivius lydėjusi tos pačios gimnazijos biolo-

gijos mokytoja Irena Barabanova. Gimnazistai, naudodamiesi universitete paruoštais darbo aprašais, atliko profesionalius tyrimus, kartu su mokslininkais aptarė jų rezultatus. Moksleiviai buvo supažindinti su instituto darbo pobūdžiu, aplankė laboratorijas, sužinojo daug teorinių naujovių. Jie taip pat galėjo pabendrauti su mokslininkais, užduoti rūpimus klausimus apie studijų galimybes, darbo ypatumus, biotechnologijų naujoves ir perspektyvas.

Savivaldos diena Kužiuose

Jau antrus metus Šiaulių r. Kužių vidurinėje mokykloje dvyliktos klasės mokiniai vykdo projektą „Savivalda Kužiuose“. Šiais metais į projekto veiklas įsijungė ne tik Kužių seniūnijos darbuotojos, bet ir Kužių ambulatorijos odontologijos kabineto, Kužių vidurinės mokyklos, Kuršėnų miškų urėdijos darbuotojai. Jaunimas tapo: seniūnais, seniūnų pavaduotojais, žemės ūkio specialistais, socialiniais darbuotojais, girininkais, mokyklos darbuotojais.

Kužių vidurinės mokyklos ugdymo karjerai specialistė **Edita Lingaitė** „Dialogui“ pasakoja: „Išbandymų diena prasidėjo 8 val. ryte ir neilgai trukus jau visi darbuotojai aptarnavo pirmuosius klientus... Savo patirtimi, patarimais noriai dalinosi tikrieji seniūnijos, mokyklos darbuotojai, Kuršėnų miškų urėdijos Gulbinų girininkijos paslaptis atskleidė girininko pavaduotojas J. Bernotas, odontologijos paslaugų baimę padėjo išsklaidyti gydytoja A. Matukaitienė. Dvyliktokams teko paragauti tos tikrosios darbuotojų duonos, nes teko susipažinti su įvairiais įstatymais, reikalavimais, dokumentais. Tolerancijos, bendravimo kompetencijų, atsakingumo prireikė ne tik dirbant atsakingą darbą su dokumentais, bet ir vykstant apžiūrėti seniūnijos, girininkijos teritorijų, sprendžiant problemas socialiai remtinose šeimose, bendraujant ir teikiant pagalbą seniūnijos gyventojams, mokyklos bendruomenei.

Šio projekto metu įgyta patirtis padės mokiniams susirikiuoti gyvenimą etapais, nusistatyti tikslus, nepasiduoti susidūrus su nesėkme – priimti ją kaip gerą pamoką, mąstyti pozityviai ir tikėti savo galimybėmis.“

Mažiau interneto!

Šiaulių Stasio Šalkauskio gimnazijoje startavo naujas tarptautinis daugiašalis *Comenius* projektas „Internetless“ („Mažiau interneto“), kurio tikslas – padėti mokiniams suvokti, kad internetas – labai naudingas, jei juo naudojamosi tikslingai.

Gimnazijos Neformaliojo švietimo ir pagalbos skyriaus vedėja **Irena Kiltanavičienė**, „Dialogui“ praneša, kad pirmasis šio projekto dalyvių susitikimas įvyko Islandijos Laugaro miestelio mokykloje *Framhaldsskólinn á Laugum*. Jo metu prisistatyta, diskutuota, sudaryti klausimynai mokiniams apie interneto paslaugas, jų naudojimą ir saugumą, aptartos tolesnės projekto veiklos. Jose mokiniai mokysis šokti liaudies šokius, prisimins lietuvių tautos papročius ir tradicijas, gamins meno dirbinius bei bus skatinami kuo daugiau laiko praleisti gamtoje, sportuoti, žaisti žaidimus, kuriuos žaidė mūsų tėvai ir seneliai. Į projektą ketinama įtraukti ir tėvus: planuojama, kad jie kartu su vaikais gamins valgius, teiks pasiūlymus, kaip kuo kokybiškiau praleisti laiką su savo atžalomis, dalyvaus diskusijose.

Judėk ir stiprėk!

■ Kelmės „Aukuro“ pagrindinės mokyklos netradicinio ugdymo dienos dalyviai susidomėję išmėgino ir šiaurietišką ėjimą.

Kelmės „Aukuro“ pagrindinėje mokykloje organizuota netradicinio ugdymo diena vadinasi „Judėk ir stiprėk!“ Mokyklos mokiniai ir mokytojai dalyvauja projekte „Valgyk sveikai, sportuok dažnai“, prisijungę bendruomenei ir prie Lietuvos tautinio olimpinio komiteto ir Lietuvos olimpinės akademijos projekto „Vaikų ir jaunimo olimpinis judėjimas“ Europos judėjimo savaitės bėgimo. Šiuo bėgimu jaunimas skatinamas sportuoti, domėtis sveika gyvensena.

„Dialogui“ parašiusi mokyto-

ja **Danutė Ramanauskienė** pasakoja, jog jau per pirmąją pamoką mokiniai gamino koliažus sveikatingumo tema. Kūrybiškumo netrūko vaizduojant, kas kenkia sveikatai, kas padeda gerai jaustis; bandyta atsakyti į klausimą, ką daryti, kad būtum sveikas. Per kitas pamokas kiekvienai amžiaus grupei reikėjo įveikti skirtingą nuotolį: 1–4 kl. mokiniams 500 m, 5–8 kl. – 1000 m, o vyresniems – lietuvišką olimpinę mylią (1988 m.) Bėgime dalyvavo 92 proc. mokyklos mokinių. Aktyvūs buvo ir mokytojai. Dide-

lio susidomėjimo sulaukė šiaurietiško ėjimo pratybos, kurias vedė Kelmės visuomenės sveikatos biuro instruktorius A. Balčiūnas. Viktorinos metu mokiniai piešė sveiko maisto piramidę, nurodė sveikos mitybos principus, sprendė kryžiažodį, pasitikrino per įvairių dalykų pamokas įgytas žinias apie olimpinį judėjimą. Viena pamoka buvo skirta sveikatingumo žygiui. Aplankytas Visuomenės sveikatos biuras, Vaikų

dienos centras „Parama“, Jaunimo centras, gaisrinė, viešoji biblioteka, imtynių sporto salė. Susipažinta su jų veikla, pasidomėta galimybėmis sportuoti ir sveikai gyventi.

Organizatoriai negailėjo prizų-medalių, sportinių marškinėlių, padėkos raštų. Šie prizai išdalinti aktyviausiai dalyvavusių klasių atstovams. „Sveikatingumo dienos veiklos leido save išbandyti naujose situacijose, įgyti naujų įgūdžių, patirti puikių išpūdžių“, – apibendrina informacijos autorė D. Ramanauskienė.

Sporto temą gvildeno Italijoje

Kaip sportas padeda žmonėms, kokią įtaką jiems, ypač jaunimui, daro? Atsakymų į šiuos klausimus visą savaitę ieškojo dešimt Šiaulių Jovaro progimnazijos aštuntokų ir mokytoja **Inga Žemaitienė** (šios informacijos autorė kartu su **Jurgita Bašyte**). Jovariečiai su italais, rumunais, lenkais dalyvavo mainų projekte „Sportas + Jaunystė = Ateitis“ Italijoje, Bielos mieste. Diskutavo temomis: sportas ir pinigai, sportas ir karjera, sportas ir sveikas gyvenimo būdas. Taip pat aptarė šiandieninio sporto problemas (korupcija, dopingas, nелеgalios veiklos, įvairūs stereotipai). Susipažino su žymiausiais šalių dalyvių sportininkais ir jų pasiekimais. Turėjo galimybę pažaisi įvairių sportinių žaidimų tarpusavyje, su vietos jaunimu, su neįgaliaisiais. Jaunimas taip pat susitiko ir pabendravo su Piato miestelio meru, išbandė šiaurietišką ėjimą ir t. t.

Rudeninė lituanisčių išvyka

Nors kasdienybė ir nelengva, Kauno rajono mokytojos lituanistės tikrai moka ir nori pajvairinti savo die-

nas, yra smalsios, kelia kvalifikaciją. Jos ne tik organizuoja įdomias išvykas mokiniams, bet ir pačios veda, lanko seminarus bei paskaitas, kviečiasi lektorius į mokyklą, vyksta į spektaklius, koncertus, dalyvauja įvairiose konferencijose, kituose renginiuose, vyksta į ekskursijas. Smagiausios tos tradicinės rudeninės išvykos, kuriose dalyvauja dauguma metodinio būrelio narių, – gerų žodžių savo regiono lituanisčių bendruomenei nešykšti jos narė Raudondvario gimnazijos mokytoja **Apolonija Kožėvnikovienė**. Spalio 11–ąją 19 Kauno rajono mokytojų išsirengė į seminarą-ekskursiją „Epochų ženklai lietuvių literatūroje“

■ Kauno rajono lituanistės Žemaičių Kalvarijoje

maršrutu Varniai–Žemaičių Kalvarija–Renavo dvaras–Židikai–Tauragė.

Tauragės „Versmės“ gimnazijoje viešniais pasitiko ir jas toliau lydėjo lietuvių kalbos mokytoja Vitalija Juškevičiūtė, kilusi iš šio krašto, dirbusi Šatrijos Raganos muziejuje gide, direktore, o dabar mokytojaujanti Martyno Mažvydo pagrindinėje mokykloje ir „Versmės“ gimnazijoje Tauragėje. Ši pedagogė, pasak informacijos „Dialogui“ autorės, labai įdomiai veda netradicines pamokas-ekskursijas, yra išleidusi ne vieną leidinį.

Susipažinusios su „Versmės“ ypatumais, lituanistės leidosi Žemaičių Kalvarijos link. Aplankė Renavo dvarą, vieną įdomiausių ir geriausiai išlikusių bei prižiūrimų dvaro ansamblių Žemaitijoje, apžiūrėjo dvaro rūmuose eksponuotas parodas. „Jau įdienojus pasiekėme ir Židikus, vietą, kur rašytoja Marija Pečkauskaitė-Šatrijos Ragana praleido paskutinius 15 gyvenimo metų. Maloniai nustebino Židikų Šv. Jono Krikštytojo bažnyčios klebonas Egidijus Jurgelevičius, kuris pamatęs mus šalia klebonijos pavadino raganomis. Matyt, ne tokios jau nuodėmingos buvome, kad parodė ne tik rašytojos kambarėlį klebonijoje, bet nuoširdžiai ir gražiai pasakojimą tęsė bažnyčioje...“ – išpūdžiais dalijasi A. Kožėvnikovienė.

DIALOGAS

Vyriausioji redaktorė
Elena Tervidyte
Tel. 234 4328,
mobil. 8 ~ 699 38 150,
telena@takas.lt

www.dialogas.com

PASITEIRAUTI – tel. 234 1571

Redaktorė **Lizeta Lozuraitytė**: redaktore@dialogas.com; tel. 234 0482
Apžvalgininkas **Vytautas Strazdas**: apzvalgininkas@dialogas.com; tel. 234 6943
Korektorė **Lina Paragytė**: korektura@dialogas.com
Maketuotojas: maketas@dialogas.com
Vyr. buhalterė **Rasa Krilavičiūtė**: buhalterija@dialogas.com
Administratorė: info@dialogas.com; tel./faksas 234 1571
Prenumerata: prenumerata@dialogas.com

Savaitraščio indeksas 0017.
Redakcija: Antakalnio g. 31, LT-10312 Vilnius. Faksas 234 1571
Įmonės kodas 221262680. Atsiskaitymoji sąskaita LT72 70440 60001118958
AB SEB bankas. Banko kodas 70440.

Straipsnių autorių mintys gali nesutapti su redakcijos nuomone. Už reklamos, skelbimų ir mokamų straipsnių turinį redakcija neatsako. Rankraščiai nerecenzuojami ir negražinami. Kopijuoti ar platinti savaitraštyje publikuojamą medžiagą be redakcijos sutikimo draudžiama.

Leidžia UAB „Polilogas“.

REMIA SPAUDOS, RADIO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS

Media Support Foundation

Išleista ketvirtadieniais.
Laikraštis leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. SL 093. 4 sp. I. Tir. 1879 egz.
Spausdino UAB „Lietuvos rytas“ spaustuvė,
Gedimino pr. 12a, LT-01103 Vilnius.
ISSN 1392–1916

Kelionė po Vakarų Lietuvą

Šiaulių profesinio rengimo centro Prekybos ir verslo skyriaus aktyviausi įvairių specialybių mokiniai vyko į pažintinę kelionę po Vakarų Lietuvą. Aplankyta legendomis ir padavimais garsėjantis Rambynų kalnas, Vydūno kapas, etnografinė žvejo sodyba, uostadvaris, Ventės ragas, Švėkšnos miestelis (Šv. Apaštalo Jokūbo bažnyčia, dvaras ir kt.). Visiems kelionės dalyviams didelį įspūdį paliko nuo Rambynų kalno apžvalgos aikštelių atsiveriantis kraštovaizdis, panorama į Nemuno žemupį ir plačias jo pakrantes bei kitapus tolimoje kylančius Tilžės (dabartinio Sovetsko) miesto bokštus.

Mokiniai daug pamatė ir sužinojo Uostadvario ir Ventės rago muziejuose. Uostadvaris yra žinybinis uostas. Išlikęs XIX a.

pabaigos Uostadvario švyturys šiuo metu neveikia, bet tarnauja kaip apžvalgos aikštelė. Ventės rage dauguma ekskursantų pirmą kartą stebėjo, kur ir kaip yra žieduojami Lietuvoje gyvenantys paukščiai, sužinojo paukščių migracijos kryptis. Mokiniai lankėsi ir Rusnės žuvies rūkykloje, kur stebėjo žuvies rūkymo procesą bei ragavo šviežiai išrūkyto karšio.

Pakeliui į Švėkšnos miestelį Kintuose (Šilutės r.) aplankytas gamtos paminklas – Didžioji tuja. Manoma, kad tai didžiausia tuja Lietuvoje, jos aukštis – apie 18 m.

Keliautojus ekskursijoje lydėjo profesijos mokytojai Česlovas Abromaitis, Kristina Butkuvienė, Natalija Garus ir skyriaus bibliotekininkė Raimonda Kuizinienė.

■ Rusnės žuvies rūkykloje mokiniai stebėjo žuvies rūkymo procesą bei ragavo šviežiai išrūkyto karšio.

SVETUR

MEKSIKA: mokinę pašalino iš mokyklos, nes ji turi du tėčius

Du susituokę vyrai Meksikos švietimo pareigūnams įteikė skundą, kuriame tvirtina, jog, nepaisant jų šeimos sudėties, užkirsti jų auginamam vaikui kelią gauti išsilavinimą yra neteisėta. Tėveliai taip pat pasiskundė ir Meksikos žinybai, ginančiai vartotojų teises – vyrai tvirtina, jog mokyklėlė privalo jiems grąžinti sumokėtus pinigus.

Kaip skelbiama, vyrai susituokė Meksiko mieste, kur tos pačios lyties asmenų santuokos nedraudžiamos įstatymų. Vienas iš vyrų yra biologinis dvejų metų mergaitės tėtis.

Poros teigimu, jų dukrą iš privačios mokyklėlės Monterėje išmetė tik dėl to, kad mergaitė turi ne tėtį ir mamą, o du tėčius.

Tėveliai sako, jog „Hills“ instituto, kuriam priklauso ir vaikų priežiūros centras, administratorius juos buvo įspėjęs, jog teks slėpti faktą, kad jie – tos pačios lyties asmenų šeima, jeigu norės savo atžalą ir toliau leisti į jų mokyklėlę.

„Jie manęs prašė mokyklėlės reikalu-

se atsisakyti savo kaip tėvo teisių. Neturėjau dalyvauti mokyklėlės ar jos bendruomenės renginiuose. Negalėjau su niekuo bendrauti, dalyvauti veikloje kaip šeimos narys, jokių Tėvo ar Motinos dienoms skirtų renginių“, – skundžiasi biologinis mergaitės tėvas.

Poros teigimu, jiems tokios sąlygos ir reikalavimas apsimetinėti pasirodė nepriimtini, todėl vos po kelių dienų jų dukrelė iš mokyklėlės buvo pašalinta.

„Jie mus pastebėjo pro durų langelį ir paprasčiausiai užrakino duris. Administratorė pasitraukė iš savo darbo vietos į biuro gilumą. Pralaukėme 10 minučių, tada pasirodė apsauginio lydimas mokyklėlės darbuotoja, kuri mums ir pranešė, kad mergaitė oficialiai iš mokyklėlės išmesta“, – teigia antrasis tėvelis.

Savo svetainėje internete „Hills“ institutas save apibūdina kaip „geriausią dvikultūrę mokyklėlę visoje Meksikos švietimo sistemoje“.

LENKIJA: vienam mokiniui – atskira klasė

Žešovo miesto mero sprendimu, vienoje iš miesto mokyklų įsteigta IV a klasė, kurioje mokosi tik vienas dešimtmetis. Ji atskirai nuo kitų moko mokytojai, o pertaukos metu jis yra atskirtas nuo kitų mokyklos moksleivių. Mokiniams kas mėnesį mokyklai kainuoja 6 tūkst. zlotų (4920 Lt). O kaip bus toliau, niekas kol kas nežino.

Praėjusiais metais tuometinis devynmetis (jo nei vardas, nei pavardė neskelbiami) savo klasėje staiga pradėjo rodyti priešišumą aplinkiniam pasauliui. Ne-klausė, išmušęs langą, lakstė mokyklos koridoriais su stiklo skeveldra, mušė savo bendraamžius, mergaites tampė už plau-

kų, viešai apsinuogindavo kitų akivaizdoje, atimdavo iš kitų mokinių pinigus, sumuštinis ir netgi tuštindavosi mokyklos kieme visiems matant. Šiais metais tėvai leisti savo vaikus į vieną klasę su mušeika atsisakė. Jie pareikalavo neklaužadą izoliuoti. Jo nepriėmė ir kitos klasės moksleiviai bei tėvai. Beliko tik viena išeitis – įsteigti neklaužadai atskirą klasę.

Tolesnį šio mokinio likimą spręs pedagogų taryba ir psichologai. Lenkijos švietimo sistemos istorijoje tai pirmas atvejis, kai vienam mokiniui specialiai įkurta atskira klasė.

„Dialogo“ inf.

Atidarytos net trys parodos

■ Dailininkė Vita Žabarauskaitė prie savo kūrinių

Šiaulių Gegužių progimnazija, jau daugiau kaip 40 metų garsėjanti kryptingu meniniu (dailės) ugdymu, Mokytojų dieną pasitiko net trijų parodų atidarymu.

Dailės galerijoje „Erdvė“ žiūrovus džiugino mokytojų vaikystės nuotraukos, kurias į puikius montažus sudėjo dailės mokytoja Dana Kulikauskienė. Paroda „Apie laiką ir save“ sulaukė didžiulio mokyklos bendruomenės susidomėjimo, per besisukančią laiko ratą suartino mokytojus ir mokinius. „Meno sodo“ alėjoje žiūrovai grožėjosi nuotaikingais mokinių kurtais mokyklos mokytojų portretais (mokytojos D.Stakvilevičienė, D.Kulikauskienė, R.Rudienė, V.Žabarauskaitė, A.Lučinskienė).

Vitos Žabarauskaitės kūrinių, skirtų Mildos dienai paminėti, paroda iškilmingai atidaryta Kūrybos alėja. Mildos tema pasirinkta neatsitiktinai: gegužės 13-oji – Mildos diena sutampa su mokyklos vardadieniu ir leidžia mums šiame kontekste išryškinti lietuviškąsias šaknis, skatina bendruomenės narius prisiminti gilią tradicijas turinčias tautos šventes. Su autorės paveikslų reprodukcijomis bus išleisti atvirukai, kuriais sveikinsime savo draugus, kolegas, partnerius, kaimynus lietuviškos meilės dienos proga.

Daiva STAKVILEVIČIENĖ,
Šiaulių Gegužių progimnazijos
direktoriaus pavaduotoja ugdymui

Mezginių ir nėrinių paroda

Šiaulių Lieporių gimnazija tęsia tradiciją organizuoti įvairių darbų parodas. Šįkart atidaryta gimnazistų mamų Vilmos Drąsutienės ir Dianos Pržialgauskienės mezginių ir nėrinių paroda „Rudens raštų margumas“. „V.Drąsutienės sūnus pirmokas gimnazistas Tomas atliko dainą „Tu numegzk man, mama, kelią“ ir sakė neįsivaizduojantis mamoms vakaro be virbalų. Pati mezgėja sakė, jog virbalus rankose laikyti išmoko anksčiau nei skaityti sėdėdama šalia mezgančios močiutės ir bandydama narplioti akis. Pasak kitos darbų autorės D.Pržialgauskienės, mezgimas – tai savotiška meditacija, mezdamas gali atsipalaiduoti, kurti, o mielais yra megzti savo šeimos nariams, nes jie įkvepia naujoms idėjoms“, – rašo „Dialogui“ Lieporių gimnazijos mokytojos Rita Norkutė ir Aida Šliažienė.

Lutučiukų susitikimas su viešnia

Radviliškio r. Baisogalos mokyklos-darželio Pakiršinio skyriuje svečiavosi „Lututės“ žurnalo redaktorė Lina Marmaitė-Snitkienė, – praneša „Dialogui“ minėtos mokyklos direktorės pavaduotoja ugdymui **Gintarė Pužauskienė**. Informacijos autorė pasakoja: „Lututė“ – žurnalas vaikams apie gamtą, o mūsų mokyklos 4 klasės mokiniai (mokytoja D.Žukienė) yra „Lutučiukų“ klubo nariai. Jie dalyvauja įvairiuose skelbiamuose konkursuose, vykdo užduoteles. Taigi susitikimas buvo ilgai lauktas ir planuotas. Redaktorė Lina papasakojo apie savo vaikystę, kurią praleido stebėdama gamtą netoli namų esančiame griovyje, apie tai, kaip ji dabar ją stebi ir fiksuoja, užsiminė apie įdomiausius savo keliones po įvairias šalis. Vaikai stebėjo paruoštą vaizdo medžiagą apie dažniausiai gamtoje sutinkamus gyvūnus, augalus. Atsakinėjo į pateiktus klausimus, galėjo rankose palaikyti tikrą gervės kiaušinį ir briedžio ragą. Viešnia papasakojo apie klimato pokyčius, kurie yra pražūtingi daugeliui paukščių ir gyvūnų. Pamokė vaikus, kaip reikia rūšiuoti atliekas ir saugoti gamtą, kad ji patirtų kuo mažiau žalos.“

ŠIAME „DIALOGO“ NUMERYJE MINIMOS 34 UGDYMO ĮSTAIGOS

„Aukuro“ pagrindinė, Kelmė
„Juventos“ progimnazija, Šiauliai
„Saulės“ gimnazija, Utena
„Saulėtekio“ gimnazija, Šiauliai
„Versmės“ gimnazija, Tauragė
„Žemynos“ progimnazija, Panevėžys
Baisogalos gimnazija, Radviliškio r.
Baisogalos mokykla-darželis, Radviliškio r.
Dainų progimnazija, Šiauliai
Daugų Vlado Mirono gimnazija, Alytaus r.
Didždvario gimnazija, Šiauliai
Drąsūčių, Šiaulių r.
Gegužių progimnazija, Šiauliai
Gerosios Vilties vidurinė, Vilnius
Gytarių progimnazija, Šiauliai
Jovaro progimnazija, Šiauliai
Juliaus Janonio gimnazija, Šiauliai

Kuršėnų Daugėlių pagrindinė, Šiaulių r.
Kuršėnų Lauryno Ivinskio gimnazija, Šiaulių r.
Kužių vidurinė, Šiaulių r.
Lauksargių pagrindinė, Tauragės r.
Licėjus, Vilnius
Lieporių gimnazija, Šiauliai
Marijonų gimnazija, Marijampolė
Martyno Mažvydo pagrindinė, Kaunas
Molėtų gimnazija, Molėtai
Povilo Matulionio progimnazija, Kupiškis
Privati mokykla-darželis „Saulės gojus“, Vilnius
Profesinio rengimo centras, Šiauliai
Raudondvario gimnazija, Kauno r.
Rėkyvos progimnazija, Šiauliai
Stasio Šalkauskio gimnazija, Šiauliai
Tito Masiūlio jaunimo, Kaunas
Vaikų lopšelis-darželis „Želmenėlis“, Utena

Vėl Mirono kelyje

■ **Daugų Vlado Mirono gimnazijos bendruomenė surengė tradicinį žygį dviračiais į vietą, kur kažkada vaikščiojo, meldėsi buvęs Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras, Ministras Pirmininkas, Lietuvos kariuomenės kapelionas Vladas Mironas.**

Gražus ruduo vėl sukvieta Alytaus r. Daugų Vlado Mirono gimnazijos bendruomenę į žygį dviračiais. Tai tradicinė kelionė į tą vietą, kuri ne vienam daugiškiui (ir ne tik daugiškiui) sužadina stiprius patriotinius jausmus – juk čia kažkada vaikščiojo, meldėsi, lietė medžius pats Vladas Mironas – buvęs Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras, Ministras Pirmininkas, Lietuvos kariuomenės kapelionas.

Mokytoja **Sigita Juškevičienė** pasakoja: „Ši kelionė labai prasminga: ji ragina domėtis savo istorija, moko draugiškumo ir tolerancijos. Kita vertus, tai ir Europos judėjimo savaitės keliamų tikslų, raginimų įgyvendinimas: juk ne automobiliais

važiuojame, o dviračius mynėme. Šią idėją Daugų Vlado Mirono gimnazijos bendruomenė puoselėja ir įgyvendina jau trejus metus. Labai malonu, kai tyliai besisukant dviračio ratams gali mėgautis rudėjančiais laukais, saule, pajusti nuostabų laisvės pojūtį. Atvykę prie Mirono koplyčios visi vaišina vieni kitus arbata, sumuštiniais, obuoliais... Mokytojai visada būna paruošę įdomių veiklų. Tad visi pradeda varžytis: kas greičiau suras paslėptą lobį, kuris vikriau užmins į statų kalną, kas geriau įveiks figūrinio važiavimo kliūtis... Įveikus visas užduotis gimnazijos direktorius Almantas Jakimavičius paskelbia, pasveikina ir apdovanoja nugalėtojus.“

35 km dviračiais

Apie 140 „Saulėtekio“ gimnazijos bendruomenės narių leidosi į dviračių žygį „35 km“. Šia sportine akcija prasidėjo renginių ciklas, skirtas mokyklos 35 metų jubiliejui paminėti. Išklausiusi saugaus elgesio instruktažo ir gerai nusiteikusi dviratininkų kolona dviračių taku pajudėjo link Bubių. Dideliu iššūkiu tapo Aukštelkės kalnas, tačiau mokiniai ir mokytojai su šiuo sunkumu sėkmingai susidorojo. Viso žygio metu dviratininkus lydėjo tirštas rūkas, dar kartą primindamas visiems, kad ruduo jau įpusė-

jo. Beveik po pusantros valandos buvo pasiekta miško aikštelė Bubiuose, kurioje žygeivių laukė Lietuvos kariuomenės Krašto apsaugos savanorių pajėgos. Savanoriai visus vaišino arbata ir tikra karviška koše. Žygio dalyviai susidomėję apžiūrėjo ir savanorių surengtą ginkluotės parodą. Pasistiprinę ir šiek tiek pailsėję visi sėdo ant dviračių ir pajudėjo link Šiaulių miesto. Kelionė atgal neužtruko. Simboliniai 35 kilometrai buvo sėkmingai įveikti, – pasakoja „Dialogui“ Šiaulių „Saulėtekio“ gimnazijos Neformaliojo švietimo ir pagalbos skyriaus vedėja **Violeta Butkienė**.

Nepamirškime savo tėvų kalbos!

Molėtų gimnazijos lituanistės į netradicinę interaktyvią pamoką „Tarmės liaudies dainose“ pasikvietė viešnią, gyvosios etninės kultūros sergėtoją, muzikologę, TV laidų vedėją **Loretą Sungailienę** ir kompozitorių bei atlikėją **Vaidą Lengviną**. Pamokoje buvo vaizdžiai pademonstruota tarmių, tradicinio dainavimo, tautinių kostiumų ir kiti etnografiniai skirtumai. Kartu su gimnazijos jaunimu pamokoje dalyvavo ir vyresnės kartos žmonės, kuriems gimtosios tarmės skambesys – pats gražiausias. „Džiugu, kad pavyko išjudinti ir jaunus žmones, kurie iš pradžių nedrąsiai, tačiau įsijautę į gimtosios tarmės dainų tekstus ir melodiką. Aišku tik viena: gyva muzika, autentiškos dainos, tarmiškai ištartas žodis yra šiltesnis ir jaukesnis nei pasakytas taisyklinga bendrine kalba“, – rašo „Dialogui“ Molėtų gimnazijos lietuvių kalbos mokytoja **Aušrinė Ambrazienė**.

■ **Muzikologė, TV laidų vedėja Loretą Sungailienę ir kompozitorių bei atlikėją Vaidą Lengviną Molėtų gimnazijos netradicinėje pamokoje „Tarmės liaudies dainose“**

Gerbiami mokytojai, direktoriai, darželių auklėtojai, dėstytojai,
„Dialogas“ – Jūsų profesinis laikraštis.
Kviečiame prenumeruoti ir siūlome 3 variantus –
rinkitės Jums patogiausią!

I.

Popierinė laikraščio versija

Užsiprenumeruoti galima:

- Interneto svetainėje www.dialogas.com. Raskite prenumeratos nuorodą, ją paspauskite, užpildykite pateiktą formą ir šią atsiųskite į redakciją.
- Visuose „Lietuvos pašto“ ir „Lietuvos ryto“ skyriuose – tradiciškai.

Prenumeratos kaina:

» 1 mėn. – 15,99 Lt.

II.

Elektroninė laikraščio versija

Prenumeruoti galite adresu

<http://www.dialogas.com/pdf-prenumerata/>

Prenumeratos kaina

FIZINIAMS asmenims:

» 1 mėn. – 10,00 Lt.

JURIDINIAMS asmenims

(tiems, kam reikalinga sąskaita faktūra):

» 1 mėn. – 11,79 Lt.

III.

Tinklapis – dialogas.com

www.dialogas.com – nuomonių ringas

- Švietimo aktualijos
- Straipsnių fragmentai
- Internetinė apklausa
- Nuotraukos, nuorodos, komentarai, archyvai
- Kita naudinga informacija

Jei kiltų klausimų, paskambinkite į redakciją tel. (8 ~ 5) 234 1571 arba parašykite info@dialogas.com – ir gausite visą Jus dominančią informaciją.

Jei nespėjote „Dialogo“ užsiprenumeruoti Lietuvos pašto skyriuose, galite tai padaryti mūsų internetinėje svetainėje www.dialogas.com bet kuriuo metu.

Ačiū, kad prenumeruojate „Dialogą“.